

dicendum, deficit effectus, Bald. Angel. & Salycet. in l. i. per text. ibi. C. de condic. ob caus. refert plures idem sequuntur Baec. d. c. 12. num. 17. sed omisit allegare Tiraquel post il. conubial. gloss. 8. num. 237. qui plures citat, & a num. 234. cum sequent. pluribus comprobatur iura loquentia de marito & uxore, non habere locum in matrimonio putativo. Ergo ita etiam dicendum videtur in proposito, ut tutor invalidus, ut quia non observavit solemnia, decimam non capiat, quia tutela fuit nulla, & sic cessat causa, quae erat necessaria ad effectum producendum. Ergo deficit effectus.

Hoc tamen fundamentum, solidum quidem & inconcussum non est. Si quidem idem Tiraq. ubi supra num. 237. cum seq. plurima in contrarium adducit, & congruit contra superiora a se adducta, circa matrimonia putativa.

19 Ex quibus praecipuum est, quod circa nostras ill. Regias loquentes de acquisitis inter coniuges, durante matrimonio, ut communia sint, & dividantur aequaliter inter coniuges, proficuum est, scilicet, quod si ex statuto conquisitis sunt communia inter virum & uxorem. Id quoque statutum habebit locum inter coniuges putativos, ut voluit post alios antiquiores, Abb. Panor. in l. in cap. 2. per illum text. iuncta gloss. & ibi etiam Caran. Alex. de donat. inter virum & uxorem. Bar. in cap. juravit, colum. 3. num. 17. de probat. & in cap. ex litem, colum. ult. de pign. & Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir. & uxorem. §. 20. versic. & hinc est, & verum, §. 62. colum. penult. versic. amplius ista, ubi citat hoc disponentem l. 4. tit. 6. lib. 3. fori, quos refert & sequitur Tiraq. ubi supra num. 270. Et in terminis nostrarum legum idem probat data bona fide contrahentium matrimonium Matien. co. in l. 2. glo. 1. n. 4. tit. 9. lib. 5. Nova Collect. Reg. & Did. Perez. in l. 4. tit. 4. lib. 5. or. dinament. colum. 16. 4. in fin. cum seq. & eos referens Doll. Az. eved. in d. l. 2. num. 5. & novissime Joan. Garf. de conugal. ac quass. num. 159.

20 Sic etiam si licet habeamus communem opinionem, quod maritus putativus non lucretur fructus dotis, quos tamen lucretur verus maritus, ut colligitur ex gloss. in l. divorcio, §. impendia, versic. actionem, in fin. & ibi Paul. n. 5. ff. solut. matrim. per text. in l. in insulam, §. fructus, ff. eodem tit. quam gloss. sequuntur in hoc communiter omnes in d. §. impendia, esse Tiraq. supra num. 236. quia lios allegat, plurimim tamen tenebant contrarium, imo quod maritus putativus lucretur fructus dotis, sicut verus maritus, de quo per glo. Petr. Dyn. Alberi. Bart. Roman. & omnes, in l. si ante nuptias, ff. solut. matrim. gloss. Cyn. Bald. & alii in l. 2. C. de dot. promiss. gloss. & Odofr. in l. dotis fructus, in princ. ff. de jur. dot. & in l. penult. ff. quod fals. tut. auct. Azo. in summa, C. de jur. dot. & alii plures, quos ultimo citat Tiraq. ubi supra num. 261.

21 Sicut enim si verus maritus dicitur habere causam onerosam in dote, non lucretur, leg. ex promissione, ff. de action. & obligat. l. pro onerosibus, & ibi Barr. & alii. C. de jur. dot. cum similibus; etiam in ipsis dotis lucto, ex textu notabili in leg. l. §. si vero, iuncta gloss. verb. ad luctum, & ibi Bald. & Ioan. Plat. C. de imponenda luctu. de script. libr. 10. gloss. Bald. Rom. Alexand. & recentiores, in l. si donaturus, ff. de condic. ob caus. cum aliis ab eodem Tiraque. recollectis in repet. l. si nunquam, versic. donatione largitus, num. 217. in cap. posterior, C. de revo. donat. ita etiam & maritus putativus, ut voluit gloss. ult. in l. Proculus, ff. de jur. dot. refert plures Doctores hoc tenentes, idem Tiraque. post il. conubiales, gloss. 8. nu. 202. Idem ergo videbatur dicendum in tutore putativo, ut lucretur decimam fructuum, & reddituum bonorum minoris, propter laborem & onus administrationis, sicut eam lucretur verus tutor, ex praedicta l. fori, cum uterque habeat causam onerosam, ad ipsam decimam consequendam, propter laborem impensum, & in remunerationem ipsius.

Ad ter-

Nihilominus tamen haec non me dimovet, quin praedictam sententiam negativam in nostra quaestione de tutore putativo, quod is decimam habere non debeat, adhuc probem ex ceteris fundamentis, supra pro eo adductis: & quia tutor credens se tutorem, non tenetur de periculo, si vere tutor non sit, l. tutores, qui post. 40. in princ. ff. de admin. tut. Barr. in l. impuberi, nu. 1. ff. de tutel. Baec. d. cap. 12. num. 18.

Et in terminis prope nostris hanc secundam partem tenet Chassan. in consuet. Burgund. rubr. 6. §. 4. verb. caution. num. 6. ubi tenet quod Ballista (hoc est) tutrix & administratrix inter nobiles, quae facit fructus suos, & etiam immobilia, ut per eundem Chassan. supra eodem §. 4. verb. ballista, si cautionem non tradat sufficientem, non facit fructus suos, sicut in usufructuario de iure dicitur, qui non satisfecit, si si usufructus legatus sit, in princ. cum sua gloss. ff. de usufructu. & in l. uxori, ff. de usufructu. legat. & ibi Barr. idem Barr. in l. si homo, ff. de usufructu. Ergo ita in his regnis tutor qui non satisfecit, vel omisit aliam solemnitatem, ex qua nulla sit eius tutela, licet administret, non lucretur decimam partem fructuum, quae veris atque legitimis tutoribus praestatur ad d. l. fori. Eandem sententiam respectu fructuum tenet aditio. i. Barr. in dist. leg. Herennius, ff. de decurion. ubi, sicut in alio, ubi tenet, quod licet prelati putativi faciant fructus suos, non tamen tutores, & ideo merito in individuo nostra quaestione, & in terminis dicti fori, hanc quoque partem ex supra dictis, & aliis tenet, late cum probans Baec. d. c. 12. n. 7. cum seq. ubi respondet fundamentis contrariis.

Ergo etiam respondeo ad primum, quod in tutore nullo non conveniunt verba legis fori: sed imo deficient, & ideo in eo non habet locum dispositio eiusdem l. 2. §. toris, ff. de dam. iniur. & c.

25 Ad secundum quod ex dicta leg. Barbarius Philippus, ff. de officio prator. cum eidem adiunctis, supra adductis respondet, quod regula dictae leg. non procedit in tutore, ut alios allegans tenet Baec. d. cap. 12. num. 8. ubi quod ad hoc, ut habeat locum eius regula, requiritur, ut publice intersit gesta valere, ut per Alexandr. consil. 13. n. 1. At gesta per tutorem invalidum sunt nulla, quia concernunt privatam utilitatem.

24 Praeterea regula dicti l. Barbarius Philippus, non habet locum, nisi in causa, in qua est iurisdicatio, ut notat Bald. in l. non omnis, §. pupillus, ff. certum peti. item requiritur, ut intervenga confirmatio superioris, auctoritate Bar. in leg. alvarios, C. de numeris. lib. 11. refert Baec. dist. cap. 12. num. 9. hic autem deficit publica utilitas, & causa iurisdictionis, & confirmatio superioris: quia quamvis iudex permiserit administrare, non ideo videtur confirmare, nisi adiciat se ratum habiturum ab eo gesta, tunc enim valentur auctoritate iudicis confirmantis, ut in l. 1. §. Pomponius, ff. quod fals. tut. auct. Bald. in l. 2. ff. de eo, qui pro tut. alias gesta per tutorem invalidum, etiam si communiter reparetur validum, nulla sunt, ut in l. qui neque, & ibi Cuman. ff. de reb. torum, Baec. dist. cap. 12. num. 9. ad finem.

26 Tertio, in casu d. l. Barbarius, valent gesta ab illo iudice, qui communiter reputabatur liber, cum tamen vera esset servus in favore republice, & utilitatem eorum, qui coram eo gerunt, ut patet ex ipsa lege, non vero eo loquitur in favore ipsius servi, qui cum sciret, se servum esse, & sic habere malam fidem, non posset ex delicto suo commodum reportare. Ergo ita etiam in tutore invalido dicendum est, quod cum ipse sciat vel scire debeat, se non esse tutorem legitimum, atque in dolo & mala fide, quia scierit omisit solemnia, & nihilominus administravit ut tutor, merito cum eodem decima sibi non reportet, ne ex delicto suo id consequatur.

Ad tertium respondeo, esse differentiam inter praedictum putativum, & tutorem invalidum, quoad acquisitionem fructuum, ut supra probavimus.

Ad quartum respondetur, quod errans in facto, non facit fructus suos, quando fructus dantur ratione alicujus actus validi, non vero ratione domini. Hoc namque casu ex errore nascitur bona fides, & ex bona fide acquiruntur fructus. In illo vero, hoc est, quando dantur ratione administrationis validae, eos non acquirat, qui invalide administravit, ut in casu nostro.

Ad quintum respondeo, quod filius non consciens inventarium, non definit esse filius, ideoque ex hoc non amittit legitimum: At tutor non consciens inventarium, legitime non est, & in dolo esse praesumitur, & neque agere, nec convenire potest regulariter, ut supra in 2. part. cap. 1. de inventariis consil. Jac. de simu. Ergo non lucratur decimam, vero & legitimum tutorem a lege sortidatam. Verum, cum hic tutor invalidus recte rem minoris, atque utiliter administraverit, & sic decimam fructuum non reportet ex supra dictis, expensas tamen utiles & necessarias reputabit, nec non & salarium moderatum, arbitrio boni viri, juxta laborem impensum & facultatem minoris, si alius tutor hic erat solius operas suas lo care, vel de suo amissit, aut alias pro suis rebus expendit, ut rebus pupilli intumbeberet, ne defraudetur suo labore atque sudore, atque pupillus lo cupletur cum iactura aliena, quod omni jure consonum est, scilicet, ut sibi in praedicta specie solvantur impensa, & salarium moderatum, ne defraudetur suo labore & sudore, & pupillus lo cupletur, cum aliena iactura.

SUMMARIA.

- 1 Decima an danda sit tutore designato in testamento ignorantis, sed diligenter administranti bona pupilli? & numeris seq. repositur negativae, expensae tamen necessariae, & salarium moderatum sibi praestantur, ut in num. 10.
- 2 Gesta ab exequutore ignorante se esse exequutorem, non valent.
- 3 Gesta a procuratore ignorante se habere mandatum, non valent, quia visus veras habet, sed in his regnis in praxi, & de stylo Palatii contrarium servatur, ut in num. 4.
- 4 Tutor, & si ex scientia tutor sit, gesta tamen ab eo non valent, quousque solemnia servaverit.
- 5 Tutor non tenetur de periculo tutela, nisi a die scientiae.
- 6 Gesta a iudice ignorante se esse iudicem, nullius momenti sunt, etiam si re vera ex fuerit iurisdiclio commissa.
- 7 L. 2. in princ. ibi, proinde si servus consentiant, & c. intelletus.
- 8 Tutor semper videtur administrare tutorio nomine, etiam si id non dicat, si tamen sciebat se esse tutorem, seu si ignorabat.
- 9 Decima non datur tutore administranti, non tanquam tutor, sed tanquam amico vel consuntium.
- 10 Relictum, vel datum alicui tanquam tutori, non consequitur illud, si non administrat tanquam tutor, sed tanquam consuntium vel negotiorum gestor.
- 11 Gerens ex facultate, quae non competit, quamvis possit gerere ex altera facultate quae competeat, non tamen gestit ex hac, sed ex illa, nihil agit.
- 12 Actio hereditaria facta a patre pro filio infante, tanquam tutore, qui in veritate non erat tutor, licet possit adire, tanquam pater, non valet, quia hoc non vult.

CAPUT IX.

An tutore ignoranti tutelam administranti tamen, tanquam amico sit danda decima?

Superioribus continet esse videtur, an tutore designato in testamento a patre pupilli, ignorantis tamen se tutore

datum, sed diligenter administranti bona pupilli, sit danda decima? Hanc quaestione, licet raro in praxi contingibilem examinavit in utramque partem diligenter, ut lolet, Caspar. Baec. in suo tract. de decim. tut. c. 7. per totum, & prolatis duobus fundamentis pro parte affirmativa, & pluribus alius pro negativa, hanc tenet, nempe, quod huiusmodi tutore non sit danda decima. Quam probat & sequor cum moderamine, de quo infra. Idem probat Baec. ibidem num. 13. in tutore dubitante se esse tutorem. Est enim optimus text. in proposito, pro hac sententia, nempe leg. quareo, ff. de eo, qui pro tut. negot. gest. ubi inquit Jurisconsultus abolenus, quareo, an is, qui cum testamento tutor datus esset, & id ipsum ignoraret, pro tutore negotia pupilli gesserit, quasi tutor, an quasi pro tutore gesserit, teneatur? Respondi non potest teneatur quasi tutorem, quia scire, quod se tutorem esse debet, ut eo affectu negotia gerat, quo tutor gerere debuit. Ergo ei non est danda decima, cum non sit tutor, neque quasi tutor teneatur, sed ut procurator, qui scire debebat, se tutorem esse, ut eo affectu negotia gereret, sed hic tutor hoc ignoravit, & rem pupilli non gessit affectu tutoris. Ergo cum eo non loquitur lex fori, de ferens tutore decimam, cum iste non sit tutor, sed cum eo, qui scivit, se tutorem esse, & affectu tutoris bona minoris administravit.

Ad idem optimus text. in l. 3. §. sed quod de tutore, ff. iudic. sibi in illis verbis, sed significat tutor sit, non tamen quasi tutor negotia administravit, quia ignorat se tutorem esse, dicendum est non committi stipulationem: Cum tamen textus ille praedixit, quod stipulatio iudicatum solvi acquiritur pupillo per tutorem. Tutor igitur ignorans se tutorem, non acquirit pupillo, ut notat ibi Paul. Casp. n. 7. Ergo nec sibi huiusmodi tutor a fortiori acquirere debet decimam ex fructibus & redditibus pupilli.

Ex quibus & re & probavit Bald. in l. falsus, num. 19. C. de sur. quod gesta ab exequutore ignorante, se nominatum exsecutorem, non valent, cuius opinionem sequitur Alexand. in l. sed & si de sua, ff. de acquir. hered. & Baec. d. c. 7. num. 6.

Sic etiam si gesta a procuratore ignorante se habere mandatum, non valent nec tenent, licet id revera habeat, quoniam antequam id sciat, procurator non est iuxta gloss. per text. ibi in elementis, de procur. versic. scierit, quam sequuntur plures, quos refert & sequitur Baec. d. c. 7. num. 7. sed neque textus ille, nec gloss. hoc probant, quoniam si requiratur scientiam, & acceptationem mandati, est in eum finem, ut non possit postea procurator recusare defensionem mandatis, nulla facta protestatione tempore receptionis mandati, ut patet ex litera illius text. Et quia, ut inquit gloss. ignorans non consentit. Non vero inquit, nec probat text. aut gloss. tenet, quod procurator ignorans mandatum, non sit procurator, neque quod non teneant ab eo gesta nomine mandantis, nihilominus tamen Specul. in tit. de procur. §. 1. num. 18. tenet praefatam conclusionem, dicens, quod si procuratorium ad dicendum contra personam non fuerit terminum a procuratore receptum, licet factum esset: ipse tamen procurator infra ipsam terminum dederat articulos contra personam, non debet admitti, quia non dedit eos in termino, qui potestatem habet dandi, nisi ex quo mandatum recepit & approbavit, & ibi eius additio, dubitans de hoc, inquit, quod quicquid dicitur, via tuta est, quod constituens expresse ratificet prius gesta ante constitutionem & post, & Speculatorem sequitur bene probans Bart. consil. 73. num. 1. & 2. & alii relati per Baec. ubi supra, & Socin. in l. multum interest, n. 8. ff. de condic. & demonst. Satis tamen est, quod procurator per litteras vel nuntium domini sit certificatus de mandato, licet instrumentum mandati ad illum non pervenerit, ut tenet Bart. ibi & Alex. in l. ius allegatis per eos additio nem.

4 Quæ & si in puncto juris vera esse censam, in praxi tamen in his rebus, in quibus sola facti veritate inspecta iudicandum est, gesta per procuratorem nomine alterius, qui sibi revera prius mandatum dederat, quamvis ipse id ignoraret, valida esse credendum, dum tamen fuerit admissus, & sibi non fuerit datus terminus ad exhibendum mandatum in iudicio, vel si fuit datus, id exhibuit, antequam excluderetur, cum re vera illud haberet, & postea exhibuerit priusquam super eo pronuntietur. Et cum hæc se respicissim, gaudeo quidem invenisse apud Socin. ubi supra, dixisse dominos de Rota decis. 7. in antiquis de procur. quod licet aliter sit de iure, tamen de stylo Palatii est, quod valeant gesta per procuratorem, ante mandatum receptum, si ante sententiam producat. Ego id non invento ibidem, sed in additione ad decis. 7. de procurat. in novis, ubi cum iure probasset, quod de iure diximus, num. 3. addit hæc verba, contrarium servat Rota, scilicet quod alius gesta per procuratorem, antequam recipiat procuratorium, valet & sufficit, quod illud ante sententiam in iudicio producat, & decis. 19. de procurat. in antiquis, inquit, quod ubi ad requisitionem alicuius procuratoris aliquis excommunicatur, valet excommunicatio, licet tempore excommunicationis non appareat, quod esset procurator eius: licet re vera esset, sed postea apparuit eum fuisse procuratorem.

Non tamen per hoc idem esse dicendum probatio gestis per tutorem, ignorantem se esse tutorem. Cum enim plura alia solemnia requirantur in tutore, antequam administrationi se ingerat. nempe, quod scilicet, inventarium conficiat, & alia, de quibus supra hoc libro egimus, quam in procuratore ad negotia, qui solo mandato opus habet, merito, ut tutoris gesta ignorantis se esse tutorem non valeant, eum etiam id scire, nisi solemnia adimpleret, adhuc non valent, quia tutor non est sine illis.

5 Quamvis enim ex scientia tutor sit, gesta tamen ab eo non valent, quousque solemnia servaverit Bart. in l. legitimis, ad fin. ff. de leg. i. ut. & in l. n. 2. ff. de tutel. Guid. Pap. decis. 330. & plures alios referens Baec. dicit. cap. 7. nu. 9. de decim. i. ut.

Procurator autem ad negotia etiam si ignoret mandatum sibi esse factum, nihilominus si illud producat tempore ad id sibi assignato, adimplet, ideo merito, ut si ante exhibitionem fuerit admissus, & postea in prædicta tempore mandatum exhibeat, interim facta teneant.

6 Denique tutor si non tenetur de periculo tutelæ, nisi ad scientiam, ut in l. & scientis, C. de administr. tut. & in leg. quidam decedens, eodem tit. Bartol. in l. absenti, ff. de donat. Baec. dicit. cap. 7. nu. 8. Ergo ita quoque, licet ante sententiam administraret, non debet habere præmium decimæ, quia ignorans & non affectu tutoris, prout requiritur, administravit.

7 Sic etiam si gesta à iudice ignorante se esse iudicem, nullius momenti sunt, etiam si vere fuerit iurisdicção commissa, ut notat Bartol. Paul. & Socin. in leg. multum interest, ff. de condit. & demonstrat. Abb. & Anton. in cap. cum ex officio, ff. de prescript. & aliis, quos refert & sequitur Baec. dicit. cap. 7. nu. 11.

8 Neque hic obstat text. in leg. 2. in princ. ff. de iudic. ubi, prout de si privatus consentiant, prout autem ignoras consentire, an legi factum sit, videndum est? Et puto defendi posse iurisdictionem esse, quoniam lex illa loquitur in eo, qui vere iudex erat, idque scribebat: ignorabat tamen aliquod administriculum, scilicet iurisdictionem sibi à partibus prorogatum, ut patet ex litera text. & tenet Bartol. in dicit. leg. multum interest, in secunda conclusione. Quod procedit in iudice ordinario, in quo loquitur Bart. secundum omnes, teste Socino ibidem, num. 9. ubi agit quid in iudice delegato.

9 Non etiam obest, quod tutor semper videatur ad-

ministrare tutorio nomine, etiam si id non dicat, ut decet glossam versic. recte recusat, in leg. post mortem, & tutor, & ibi Bartol. num. 1. ff. quando ex fact. tutor. Aretin. Paul. Castr. & Jaso. in leg. post mortem, ff. solus, marimon. Et est communis opinio, ut ex supradictis resoluisset Baec. dicit. cap. 7. nu. 5. & comprobatur Tiracullus de retrat. lignag. §. 10. gloss. unic. num. 2. sequitur plures referens Cavalcan, de tutor. & curator. num. 243. versic. quando tutor, & alios referens Mascard. de probationibus, l. como, conclus. 30. num. 1. & iterum in 3. como, conclus. 1393. num. 2. pro quo allegat textum in leg. 3. §. 1. sed & quod de tutore, ff. iudic. solvi, & in leg. Lucius, §. tutorem, ff. de administrat. tutor, quia hoc procedit in tutore sciente se esse tutorem: Secus in ignorante, quia cum nesciat se esse tutorem, nullo modo præsumi potest tutorio nomine id fecisse.

Et ita merito procedit, quando contrahentes & agentes sciebant, eum esse tutorem, secundum Doctores, quos refert & sequitur Cavalcan. ubi supra, & confirmatur Alexand. consil. 108. volum. 1. sequitur Mascard. d. conclus. 1393. num. 3.

Et ita, licet ex lege Gallica tutor lucratur fructus, id non procedat in tutore, qui non satisfecit, tenet Chafsan. in consuet. Burgund. rubric. §. 6. s. 2. verb. caution. versic. adverte, num. 7. quem refert & sequitur in terminis decimæ, de qua in dicta leg. fori, Baec. dicit. cap. 7. num. 9. ad finem, ubi num. 13.

Et procedit hæc nostræ principalis sententia, ne dum in tutore ignorante, se esse talem tutorem, sed etiam in id sciente, non tamen administrante animo & affectu tutoris, neque tanquam tutor, sed tanquam amicus vel conjunctus, arguendo text. in l. 3. §. 1. sed & quod de tutore, ff. de iudic. solvi, ubi, sed si quidem tutor sit, non tamen quasi tutor negotia administravit ex aliqua causa, dicendum erit non committi stipulationem. Et quia pupillus nullum habet privilegium adversus eum, qui non tanquam tutor, sed tanquam amicus gerit, si negotium, ff. de privileg. cred. ubi notant Dynus & Alberic. Ergo nec etiam ipse gerens consequi debet ex bonis pupilli præmium decimæ solis generentibus, ut tutoris & solemnia adimplentibus concessam.

Cum enim aliquis relinquitur vel datur alicui, tanquam tutori, non consequitur illud, si non administrat tanquam tutor, sed tanquam conjunctus, vel negotiorum gestor, ut ex Alexand. consil. 102. visis & ponderatis, colum. final. versic. præterea in testamento, libr. 1. & Decio consil. 178. versic. 2. respondet, & alius resolvimus non fecim in hoc opere.

Pro qua facit optima doctrina Hostiensis, à Canonistis communiter approbata, in cap. ex officio de prescript. secundum Socin. in leg. multum interest, num. 6. ff. de condit. & demonstrat. at. quæ habet, quod quando sunt duæ potestates speciei differentes, quarum altera competit, & altera non, si aliquis gerit ex ea, quæ non competit, non sustinetur actus ex ea, quæ competit, ut probatur in dicit. leg. 2. §. 1. sed & quod de tutore, ff. iudic. solvi, in verbis supra relatius, ex quo consuluit Socin. ubi supra, quod additio hereditatis facta à patre pro filio infante tanquam tutore, qui in veritate non erat tutor, & ut tutor adire non poterat, sed bene poterat adire tanquam pater, iuxta leg. finisanti, C. de iur. deliber. non valet ex capite tanquam facta à patre. Ergo ita in proposito dicendum est, quod cum tutor verus, sciens se esse tutorem, administrat non tanquam tutor, sed tanquam amicus vel conjunctus, nihil agit, decimam habere non debet. Et in terminis ita tenet Baec. dicit. cap. 7. nu. 15. cum sequit. de decim. i. ut.

Hæc tamen si licet ita se habeant atque vera sit, nihilominus huic gerenti, tam in prima specie tutoris ignorantis se esse tutorem, quam in secunda id scientis, sed non administravit ut tutor, sed ut amicus vel conjunctus, solvenda erunt

erunt expensæ utiles & necessarie, si utiliter administravit, nec non & salarium arbitrio iudicis moderandum, iuxta laborem impensum & qualitatem facultatum minoris, si gestor erat homo solitus locare operas suas, vel si rebus suis desit intendere, ut rebus pupilli operam navaret, ne laborem suum deperdat, atque ita in debite damnatione patiatur, & pupillus locupletetur cum in cura aliena, ut iam resolvimus similiter ad finem duorum capitum precedentium.

SUMMARIA.

- 1 Decima fructuum & reddituum bonorum minoris, an debeat secundo tutori vel curatori, dato primo impedito ob causam legitimam? & numerus sequent. sed n. 3. distinguatur.
- 2 Tutor, qui reipublice causa abest, definit esse tutor.
- 3 Exercerit actum alteri sub certo salario mandatum, id dem salarium petere potest.
- 4 Decima fructuum bonorum, que tutor administravit, sibi danda est, reliquorum tamen bonorum, in quibus sibi petiti adiungit curatorem, qui ea administravit, non dabitur sibi primo.

CAPUT X.

An tutori vel curatori dato primo tutore impedito, debeatur & danda sit decima?

1 Vm tutori impedito tutelam administrare dandus sit alius tutor, puta propter adversam valetudinem, senium, furorē, furiditatem, paupertatem, absentiam causa reipublicæ, vel propter relegationem, aliasque legitimas causas, ut docuimus supra in 1. part. cap. 13. per totum.

Operæ pretium erit nunc videre, si an huic tutori vel curatori secundo dato, primo impedito ob causam legitimam, debeatur & sit danda decima fructuum & reddituum bonorum minoris? In hac questione plura hinc inde adducit Gaspar Baeca, de decim. tut. cap. 8. per totum, & tandem, quibusdam præsuppositis ita distinguit, ut si quidem causa, propter quam secundus tutor datur, talis est, ut primus definat esse tutor ad tempus, vel in perpetuum, & secundus tutor vel curator sit, tunc hic secundus, cum verus tutor vel curator sit, decimam habeat, ut puta si primus tutor reipublicæ causa abscedat, erit in locum eius curator, & ipse definit esse tutor, ut in l. 1. Cod. in quibus cau. tutorem hab. & c. ibi notant DD. & alii, quos refert & sequitur Baec. dicit. cap. 8. num. 17. ubi quod hoc casu primus definit esse tutor, & secundus curator est.

Vel etiam, quando primus tutor factus est furiosus, vel mutus, quia etiam hoc casu secundus in locum illius sufficit tutor est, pen. ff. de tutel. vel cum mater tutrix transeat ad secunda vota: in locum enim eius datur alius, qui vere tutor est.

His namque casibus, & si qui alii similes sunt, huic secundo tutori vel curatori danda est decima, quia est verus curator, liberamque & generalem administrationem habet, ut in l. curatorem, ff. de tut. & cur. dat. ab his, & in l. 1. & in l. potius, Cod. in quibus causis, hab. & per Baec. ubi supra, num. 7.

Si vero causa, propter quam secundus curator datur, talis sit, ut non removeatur primus tutor à tutela ad tempus, neque in perpetuum, & hoc casu cum secundus curator non sit, sed potius administrator, ut in leg. solus, ff. de tut. ipsi secundo decima dandam non est, veluti, quando hic secundus datur primo tutori, propter eius adversam valetudinem, vel senium, Et hæc distinctio, ut veram probat iste auctor, cum declaratione eiusdem, num. 20. cum sequentibus, ubi supra, quæ talis est, nempe, ut in casibus, in quibus secundo tutori danda est decima,

ipse in solidum eam percipit, nec communicabit partem aliquam eius primo tutori, ita tamen, ut si primus definat esse tutor ad tempus, pro quo secundus est tutor, pro illo tantum tempore percipiat decimam, & pro tempore, quo hic secundus tutor non sit, decima ei non erit præstanda, sed primo tutori: si vero primus definat esse tutor in perpetuum, secundus erit tutor pro toto tempore residuo tutelæ, eique pro eo tempore integra decima præstabitur: Exemplum primi casus est in absentia causa reipublicæ, vel alio simili impedimento temporali, secundi vero casus exemplum est, in impedimento furoris, excitatæ, vel alio consimili impedimento perpetuo.

Quod autem tutor, qui reipublice causa abest, definat esse tutor, si tutor reipublice, ff. de tut. & rat. distrahend. & sentit glossa in l. 3. §. si quis abstinuit, ff. de iust. pet. tutor. Et hæc videtur esse communis opinio, secundum Baec. qui plures Doctores ad hoc refert dicit. cap. 8. sub numer. 20. Eadem quoque distinctio servanda erit in relegato ad tempus, vel in perpetuum, nempe, ut secundus tutor in eius locum sufficit usque auferat decimam, pro tempore, quo duravit eius tutela & administratio, nec teneatur priori eam communicare, cum definat esse tutor tempore relegationis, eique solvi non possit, nisi antequam eis substitueretur curator, solutio ferret: tunc enim liberaretur debitor ei solvens, ut in l. quod si forte, §. sunt quidam ff. de solut. Et hæc quoad primum membrum distinctionis principalis huius capit. recte dicta sunt.

Quoad secundum membrum prædictæ distinctionis principalis, nempe in casibus, in quibus primus non definit tutor esse, puta si adiungatur ei curator ratione senectutis, vel adversæ valetudinis, tunc inquit Baec. num. 24. quod primus solidam decimam sibi percipiat, non vero secundus, qui potius administrator bonorum est, quam curator, ut in dicit. l. silent, quia vera intelligentia loquitur, plus valet umbræ opinio, quam gladius intervenis, & multorum annorum est prudentia, & in multis annis intelligentia.

Ego vero si circa hanc speciem, ita distinguerem, ut si quidem primus tutor, ob cuius adversam valetudinem, vel senium administrator datur, non sit impeditus, quin consilium & favorem sua prudentia administrandis & gubernandis rebus præstare possit, tunc quidem vera sit omnino opinio præcedens Baecæ, nempe, ut integra decima ei debeatur, non vero secundo, quia hic magis administrator rerum, quam curator esse intelligitur, ut expresse inquit dicta l. silent, ff. de tutel. quamvis adhuc in hac secunda specie salarium aliquod iudicis arbitrio moderandum ratione laboris esse ex prædicta decima dandum & constituendum secundo administratori, præcipue, si erit laborator, vel rusticus, aliave persona operas suas solita locare, vel si propter occupationem administrationis rerum minorum, de suo aliquid amisit, vel acquirere desit, quia tam labor, quam pecunia divisionem recipit, ut alius inquit Iuriconsultus, in leg. Seco amico, in fine, ff. de annuis legat. licet enim prudentia senis multum valeat, labor tamen juvenis cum sua industria præmio etiam dignus est.

Si vero primus tutor ita adversa valetudine, vel senectutis contextus sit, ut nullo modo, nec in aliquo possit proficere administrationi tutelæ, verbo, consilio, aut prudentia, vel intelligentia, non video cur huic danda sit decima, sed secundo tutori, qui totum pondus & onus tutelæ portat, & ut id omnino portaret, fuit à iudice positus & decretus. Et hæc est mens nostræ leg. fori, dantis decimam fructuum & reddituum bonorum minoris tutori, pro suo labore. Quamvis enim hic magis administrator rerum, quam curator

esse intelligatur, ut in d.l. filar, in hac tamen specie opere iplo atque effectu curatur & tutor est, si quidem omnia facit, eiusque consilio, prudentia & labore omnia geruntur atque gubernantur, præcipue cum dicitur, in prædictis verbis non neget, cum esse curatorem, sed magis administratorem esse intelligi, quam curatorem asserat. Ergo curator est etiam: idque maxime verum est in specie, de qua agimus.

Facit etiam pro hac parte, Titio, & quod ex ea notat Bart. ibi, ff. ad municipi, ubi quod qui exercet actum alteri sub certo salario mandatum, idem salarium petere potest, quem text. ad hoc dicit singularem & forte unicam Baec, ubi sup. n. 11.

Vltimo obseruandum est, quod si primus tutor desinat esse tutor, non quoad omnia bona pupilli, sed quoad partem, veluti si pupillus bona habeat in diversis territoriis, tutor vero ne tanto onere prægruetur, petiit sibi adiungi curatorem, qui bona in alia regione sita administrat, ut in l. propter item s. ff. de excusat. ur, tunc cum hic tutor, non debeat esse tutor, quoad omnia bona, sed solum, quoad bona alterius regionis, ex bonis tamen illius regionis, quibus datus est curator, decimam non percipiet, ceteris tamen, in quibus tutor remansit, decimam fructuum percipiet, quia, ut inquit, dicitur, l. propter, §. 1. habenti tutorem datus tutor, sed aliarum rerum, non earundem, ex quo textu hanc opinionem in terminis nostris probat & tenet Baeca, dicitur, cap. 8. num. 23.

SUMMARIA.

- 1 Decima, an debeatur & danda sit tutori, vel curatori Regis? & inseq. resoluitur negative.
- 2 Persona loquens, nunquam censetur comprehensa in generali sermone.
- 3 Administratio & Gubernatio horum Regnorum Hispania triparsita est, ut hic.
- 4 Præses (Asstela curam habet generalem omnium rerum gerendarum, ad quem omnia accurrunt.
- 5 Tutor & coadutor Regis æquiparantur, & uterq. liberam habet administrationem.
- 6 Coadutores Regis, quini plurimum solent esse clarissimi regni proceres, nihil aufertur præter expensas moderatas ad sui & suorum alimenta.
- 7 Salarium competens assignandum est tutori vel curatori Regis, prout decet tanto officio & Regis auctoritati, nec non & sumtus, arbitrio procerum regni nominantium tutorem salua in omnibus ipsius Regis voluntate, nam si pater tutorem filio dederit ipse salarium consuetus, quod si id omisit, idem proceres pro suo arbitrio constituent.
- 8 Decima, an danda sit tutoribus, vel curatoribus Ducum & similibus personarum amplius redditus habentium?

CAPUT XI.

An tutori vel curatori Regis debeat, & danda sit decima?

De tutela Regis iam supra late egimus, in 1. part. cap. 18. nunc videamus, an tutori, vel curatori Regis danda sit decima? Hanc questionem clarissime examinat pro & contra Gaspar Baeca, de decim. tutor. cap. 9. per totum, & tandem ex pluribus resoluit, ut dispositio legis fori de hoc agens, locum non habeat in tutore & curatore Regis, quod sibi probabilius & æquius videtur, quem refert & sequitur novissime Bobadilla in sua Polit. de Corregidores, libr. 4. cap. 5. numer. 61. quæ sententia verissima mihi videtur, tum ex nonnullis ab eo ibi adductis, ex quibus, quæ præcipua sunt, breviter reassumemus, ut lector interim intelligat, quanta veritate polleat isthæc opinio, tum etiam quia in generali sermone

nunquam comprehensa censetur persona loquens, & eius damnus, cap. petio, ubi notant omnes, de iur. iurand. & notatur in l. si hominem, ff. mandat. Bart. in leg. ambrosio, col. 4. vers. item ratiōne arbitris, ff. de decret. ab ordin. fac. Decian. cons. 23. num. 8. l. 1. Lex ergo prædicta Regia fori tutoribus deferens decimam fructuum, Regem ipsum illius conditorem non comprehendit.

Quinimo si de hoc casu legislator interrogatus fuisset, verisimile est hoc responsum, nempe se non loqui de tutore Regis. Ergo ea lex fori generaliter loquens restringenda est ad casus, in quibus legislator eam limitaret, si interrogatus de his fuisset, argumentum glossæ communiter ubique approbat, in l. tale pactum, §. si ff. de part.

Sed ut ad cetera fundamenta huius partis accedamus, bene consideravit Baeca tripartitam horum regnorum administrationem & gubernationem. Primam & præcipuam continet senatus supremus iustitiae & omnimode gubernationis. Secundam senatus rationalis, qui nihil aliud curat, quam rem Principis tueri, augeri & stabiliri. Tertiam senatus bellicus, in quo hunc laborem subeunt proceres nobilissimi à Rege electi, qui perpetuo consilio honorem & tutelam regi curant, & nequid ab hostibus patiatur detrimenti. Omnes hi salaria auferunt à Principe, neque tutoris expensis administrant, ideo non potest dici, tutorem per eos agere, quo ad hoc, ut labor eorum censetur labor ipsius tutoris.

Sed et ad est his regnis præses prudentissimus & gravissimus, qui curam generalem omnium rerum gerendam habet, ad quem omnes accurrunt vulgo dicitur, Præsidente de Castilla. Adiunt præterea in provinciis alia tribusalia suprema cum suis præsidibus, quibus omnibus salaria competentia ex redditibus Regis præstantur.

Licet ergo Regis tutoris labor sit ingens, haud quam potest esse tantus, ut tam immensum salarium, quale est decima omnium fructuum regalium, promeretur, præsertim, cum per alios tam graves viros, ut prædiximus, universæ res gerantur, quamvis ipse tutor omnibus superintendant: Accedit, quod esse Regis tutoris, maxime honorificum est, cum summa utilitate coniunctum: solent enim Principes, cum nutriti, qui suam infantiam formaverunt, maxime liberales esse. Contentus ergo esse debet Regis tutor moderatis alimentis, præferatque publicam regni utilitatem suis privatis commodis, & spectans ab alumno grati animi liberale testimonium: alias enim dare decimam omnium reddituum regalium, quæ tutori, esset præcidere regni nervos, & publicam utilitatem spernere.

Deinde hæc eadem opinio ea altituit, quoniam tutor & coadutor Regis æquiparantur, & uterque plenam liberamque habet administrationem, ut notant Bald. & laf. in leg. fin. Cod. de testament. milit. text. & ibi, gloss. §. mola. Dominicus & Francus, col. 1. in cap. grandis, de supplend. negli. pralat. nos refert & sequitur Baec, dicitur, cap. 9. num. 13. Coadutores tamen, qui ut plurimum solent esse clarissimi regni proceres nihil aufertur præter expensas moderatas ad sui & suorum alimenta, ne notat Francus, in dicto cap. grandis, num. 6. & sequitur cum alio Baeca, ubi supra, num. 13. Ergo nihil aliud amplius est præstandum tutori Regis, propter eius laborem, & administrationem.

Tertio, eadem sententia comprobatur, quoniam ideo tutoribus & curatoribus decima datur, quia totum minoris patrimonium servant, administrant, colunt, fulciunt & augent, ut patet: hoc autem licet tutor Regis tantam superintendens omnium faciat, non tamen in omnibus laborat, cum per alios administratio omnis partita sit, ut prædiximus, sicut tutor privati.

Salari-

Salarium tamen competens assignandum est tutori vel curatori Regis, prout decet tanto officio & Regis auctoritati, nec non & sumtus ipsius tutoris, hoc tamen (si pater prætoris, tutorem filio non dederit) arbitrio procerum regni, nominantium tutorem relinquendo, qui penalis penalis salarium assignent, salva in omnibus ipsius Regis voluntate. Nam si pater filio Regi tutorem dederit, ipse salarium eidem constituet, Quod si hoc omiserit assignare, iidem proceres, hoc pro suo arbitrio constituent.

Tutoribus autem Ducum & similibus personarum censet Baec, numer. 31. dandam esse decimam, quoniam in his cessat iniquitas, & ceteræ rationes ab eo ibi adductæ. Ideo legistandum videtur: Addit tamen, non videri æquum, si Dux opulentissimi redditus ditionem possidet, decem aureorum millia dare tutori pro decima. Absurdum enim quiddam & præposterum sapit ex rationibus, ab eo supra relatis. Sed in hoc de tutoribus Ducum, si Comitum & Marchionum, Baronum, & similibus personarum, qui magnis redditibus fruuntur, crederem de decima eorum non esse agendum, sed salarium concedens omnibus recte pensatis, & consideratis esse prædictis tutoribus à iudicibus supremis assignandum & constitutum, si forte res in contentationem iudicalem deferatur.

SUMMARIA.

- 1 Decima an danda sit tutori, quando redditus pupilli, adeo sunt tenues, ut vix sufficiant pro ipso pupillo alendo? & numerus sequentibus resoluitur affirmativo, num. 2.
- 2 Impensa de fructibus ante omnia deducenda sunt, & sit æstimatio laboris pro fructibus colligendis, & in ipsius res cura & administratione impensis, cum eisdem fructibus, iuxta debitam & meritam mercedem omnino compensanda.
- 3 Redditi ecclesie, quando non sufficiunt prelati egrotanti coadiutori, præferunt prelati, & parochiani compelluntur ad providendum coadiutori.
- 4 Iudex omni casu providere debet, ne quis cum aliena ratione locupletetur contra naturam acquiritatem.
- 5 Decima Papalium non est solvenda à clericis, quando eorum res adeo sunt tenues, ut vix sufficiant pro alendis ipsis clericis.
- 6 Alimenta de iure debent solvi de redditibus & accessio nibus patrimonii, non vero de proprietate.
- 7 Fallit primo, quando minor non potest sustentari ex fructibus hereditatis, quia tunc bene potest vendi proprietatis minoris pro eo sustentando, ne fame pereat præcedente causa cognitione, & decreto iudicis.
- 8 Fallit secundo, quando ipse, qui daturus est alimentum, est alendus ex illis, tunc enim permittitur est, rem vendere.
- 9 Fallit tertio, quando ministri domini rei sunt alendi: tunc enim obligatur dominus rei proprias vendere.
- 10 Fallit quarto, quando alicui est præstanda certa portio pro alimentis ex fructibus alicuius prædii ad id designati: tunc enim, si prædium illud non reddat tot redditus, quantum est portio, debent suppleri & persolvi ex aliis rebus testatoris.
- 11 Decima pro solutione anni sterilitis præcedentis, an fertilitas anni sequentis proficiat?
- 12 Salarium, an tutori sit assignandum à iudice, quando non superest fructus?
- 13 Salarium an sit tutori assignandum, quoties tenues fructus colliguntur?

CAPUT XII.

An decima danda sit tutori vel curatori, quando fructus & redditus pupilli vix sufficiunt pro eo alendo?

Um sæpe allegata lex fori secunda, De la guarda de los huertanos in praxi, usque communi admittit permissa tutoribus minorum, Que tomen para si el diezmo de los frutos por raziōn de su trabajo, præcedentibus illis verbis, Quien quier a que los tenga (scil. los huertanos) mantengalos de los frutos.

Opportune querit Glossator novus hic Baeca, cap. 10. an decima tutori danda sit, si redditus pupilli adeo sunt tenues, ut vix sufficiant pro ipso pupillo alendo? Decidit tamen motus quampluribus fundamentis, quod si fructus omnes sint necessarii ad alimenta pupilli, tutoris non decimabit, nec pupillus etiam factus maior cogetur decimam solvere: ad id tunc sibi hanc opinionem probabiliorē & æquiorē videri, & quod ita lata sententia iudicaret, si casus iudicandus occurreret, & præcipuum inter alia sumit fundamentum huius sententia ex dict. leg. fori in illis verbis, Mantenga los de los frutos, tome para si el diezmo de los frutos. Alia adiungit fundamenta, quorum pleraque potius persuadent, quam arctent seu urgeant.

Sed ut eius præcipuum fundamentum perstringamus, nempe, ex verbis dict. leg. fori sumum, confidore eam legem plusquam manifestè præsupponere, fructus bonorum pupilli sufficere ad alimenta ipsius, & insuper superesse ad deducendam decimam eorum tutori concessam. Ideo merito, quod ipse tutor eam sibi pro suo labore sumat. Ceterum si aliud contingat, & si finis in specie nostræ questionis, prius videtur ex mente legis favendum alimentis pupilli, quam tutori: cum officium tutoris publicum sit & necessarium, iureque communi gratuitum: Ergo præmium à lege fori noviter eidem concessum benignitate eiusdem legis, locum habere non debet, deficientibus fructibus ad prædictam decimam, quando omnes sunt necessarii pro alendo pupillo: Charitas namque bene ordinata incipit à se ipso, leg. præses Provincia, Cod. de servit. & aqu. ubi maderi pluræ congeruntur, quæ servandam, ff. de præscrip. verb. cap. i. de supplend. negli. pralat. libr. 6. cap. qui vult de pen. distin. 3. cap. quis sciamus, 42. distin. l. si. ut. 23. part. 1. Deinde, à mente & ratione atque benignitate legis cessante, bene valet argumentum, cap. cum essante, de appell. cum similib.

Sed profecto hoc sententia mihi nec pia, nec æquæ nec probabilior videtur, sed potius contraria: siquidem in distincte tutori, pro labore, & sic ex causa onerosa à lege fori decima fructuum conceditur. Unde consequi videtur, ut nulla habita consideratione, an fructus sufficiant ad alimenta pupilli, nec ne, sibi præstanda sit: siquidem paupertas pupilli hac in specie consideranda non videtur: Quandoquidem habet proprietatem & possessionem, aliaque bona mobilia, ex quibus vivere possit, & tutor agat non quidem de lucro captando, sed de damno evitando, & sicut iudex, & continuus labor, quem sedulo in tutela & administratione eius impendit, atque suo periculo impendere debet, compensetur: Denique propter laborem & curam tutoris, vel curatoris, res minoris fructificant. Alias enim, si incultas possessiones relinquere, aut paucos, aut nullos fructus producerent, labor igitur huic rei impensus, pro necessaria & utili impensa reputatur.

At quis ignorat impensas de fructibus ante omnia deducendas, ut patet ex adductis per Doct. Covarru libr. 7. variar. resolut. cap. 3. num. 3. ubi, quod propter has impensas sit, & æstimatio laboris in fructibus colligendis, & in ipsius rei cura, & administratione impensis, cum eisdem fructibus, iuxta debitam & meritam mercedem omnino compensanda, sicuti eleganter probatur in cap. ad nostram, de reb. eccl. secunda. Abb. & communem, ubi Innoc. & Abb. in cap. conquestus, de iur. iur. Roma, sing. 536. & am.

& ampliat hoc Covarr. in fructibus perceptis a malâ fidei possessore, ut intelligatur deducta iusta mercede laboris in eis colligendis impensis, ut in specie notari Bald. & Salycet. in l. in quibus sciens, Cod. de rei vendic. & Tiracquel. lib. 1. de re act. §. 15. gloss. 1. ad finem. Nec tamen fit distinctio, utrum dominus verus fructuum his omnibus opus habeat, nec ne ad sua aliter, cum deductio iustæ mercedis pro labore utroque casu proculdubio fieri debeat. Nec enim laborans in re alterius, pro exigenda sua iusta mercede laboris, attendere debet ad necessitatem alimentorum illius, ob cuius gratiam in rebus suis laboravit: sed iusta atque legitima merces tutoris & curatoris pro labore suo est decima pars fructuum & reddituum bonorum minoris, à lege de condigno moderata, atque taxata. Ergo cuncta est, nulla habita ratione, an remaneant fructus sufficientes pro alendo minore, nec ne: Neque obstant verba nostræ legis fori supra adducta & inducta in contrarium, ibi, *Mantelgalos de los frutos y tome parafsi el diezmo de los frutos.* Hæc namque lex licet præsupponat ex fructibus deductis alimentis orphanorum remanere decimam partem eorum pro tutore, & sic fructus sufficientes esse ad utrumque; si vero solum sufficientes alimentis pupilli, non vero decimam tutoris, non negat decimam dandam tutoribus. Unde certum sit impensas, & laborem administrationis ex fructibus, ante omnia esse deducenda, ut iure probabilis, manifeste & tutor labores in colendo agris, vineas, & cetera prædicia, & in locandis domibus & fundis suo periculo, & in colligendo, & recolligendo fructus, & redditus & pensiones exigendo, consequens est, ut prius deducat decimam eis pro labore suo sibi à lege delata, tanquam impensa necessaria.

Denique, lex fori prædicta non præcipit, ut prius deducatur ex fructibus alimenta orphanorum, sed simpliciter expressit, quod tacite inerat, nempe, ut orphani ex fructibus rerum suarum alerentur, unde etiam ipsi non sufficienti simul alimentis minorum, & decima tutoris vel curatoris, eadem dispositio locum habere debet ex identitate rationis eiusdem legis in utroque casu concurrentis, ne tutor fraudatus remaneat suo labore.

Tandem, quis unquam dicit, alias impensas necessarias non esse deducendas ex ipsis fructibus, tamen si exigui sint, & pro alimentis minorum insufficientes: si quidem tutor de suo eas solvere minime tenetur? Ergo eodem iure & iustam mercedem sui laboris, hoc est, decimam fructuum deducet, cum utrumque sit iure deducendum ex ipsis fructibus ante omnia, ut supra, iure probavimus.

Non etiam obest doctrina Vincentii Abbatis, num. 5. & 6. Cardana, in cap. de rectoribus, de cleric. presbyt. agrotant. quæ habet, quod quando redditus ecclesie non sufficienti prælato agrotanti, & eius coadutori, cui alias ex fructibus eiusdem beneficii danda est congrua portio pro labore & suis alimentis, ut ibidem & in cap. 1. §. 2. de cleric. agrot. in 6. & notant Doctores, in cap. grandi, de supplend. neglig. prælat. lib. 6. ex quadam bona æquitate prælati infirmus præferatur, & parochiani compelluntur ad providendum coadutori: quoniam etiam si ea opinio de iuris rigore vera esset, cum tamen gl. final. tenet expresse contrarium, adhuc nobis non obest, quoniam in ea specie non erant alia bona ecclesie, ex quibus prælati infirmus alii posset, & ideo nimirum si ex redditibus beneficii prius subveniat ipsi prælato, tanquam titulari & antiquiori: Ceterum in nostro casu minor habebat bona alia forsitan mobilia & se moventia, vel saltem stabilia, quibus alii potest, quæ ex causa alimentorum, & sic ob famem alienari possunt, cum decreto iudicis, in iura gloss. & ibi communem in leg. ob as alienum, Cod. de præd. & aliis rebus min. Non enim mi-

nor locupletari debet, cum aliena iactura, leg. nam hoc natura. 40. de condic. inde l. iure natura, 207. ff. de regul. iur. Omni enim causa studere debet iudex, ut quis cum aliena iactura locupletetur, tanquam contra naturalem æquitatem, ut ex dictis scribis deducit Barbat. consil. 36. in fine, & consil. 38. lib. 1. & consil. 16. colum. 6. & 7. lib. 2. quem refert & sequitur Menochius de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 68. n. 49. ubi n. 50. quod sunt partes iudicis adversus iniquitatem suam officium impartiri, ut post multos docuit Mars. consil. 16. n. 38.

Sed profecto iniquum esset, quod tutor vel curator, qui utiliter gessit rem minoris, labore impendens in fructibus & redditibus eiusdem colligendis, mercede de bita & à lege taxata, hoc est, decima eorum privaretur, ut minor locupletior remaneret.

Eodem modo respective responderet ad id, quod traditur de decima Papali, quod non sit solvenda à clericis, si eorum res adeo sint tenues, ut vix sufficient pro alendis ipsis clericis, quia cum ipsi non habeant alias, unde se alant, nimirum Papa Bonifacius iudicavit decimam prædictam non esse solvendam.

Non obstant & etiam, quod de iure alimenta debeant solvi ex redditibus & accessionibus patrimonii, non vero de proprietate, ut in l. Imperator in fine, & ibi, notant Bartol. & alii, ff. ad Trebel. leg. ius alimentorum circa fin. princip. ff. ubi pup. educar. deb. l. penultim. in princip. ff. de alim. & cib. l. 1. §. mulier. ff. de ventr. in possess. mit. Baec. dict. capit. 10. num. 9. & nos allegavimus 14. num. 1. sequitur plures referens & plura inde inferens Petrus Surdus de aliment. tit. 4. quæstion. 6. numer. 1. cum sequentibus, folio 145. Quoniam ut resolvimus, ubi supra, hoc non procedit, quando à testatore est designata certa quantitas pro alimentis: Sed hic lex fori assignat decimam partem fructuum, pro labore administrationis. Ergo hæc præstanda est ex ipsis fructibus, & si ex reliquis fructibus hereditatis non remaneat congrua sustentatio.

Quia tunc bene potest vendi proprietatis minoris ad eum sustentandum, ne fame pereat, præcedente causæ cognitione, & decreto iudicis, & ita in practica observatur, ut resolvimus d. allegavimus 14. num. 6. & probat novissime alios allegans Petrus Surdus, ubi supra, num. 28. cum sequentibus, folio 145.

Secundo, dispositio d. l. Imperator, §. si cum communi, non procedit, quando ipsemet, qui datus est alimenta, est alendus ex illis: tunc enim permissum est, rem vendere secundum mol. in d. l. Imperator, quem refert & sequitur Baec. d. cap. 10. nu. 3. Ergo cum deducta decima deficient fructus, ex quibus possit se pupillus alere, poterit res proprias vendere, cum decima fructuum debita tutori sit, ut res alienum à legi iustum præstari, ob causam onerosam (hoc est) ratione laboris.

Tertio non procedit prædict. oppositio, quando ministri domini rei sunt alendi: tunc enim obligatus est dominus res proprias vendere, ut Angel. in l. Divus, ff. de pet. hered. Alex. and. in d. l. Imperator, num. 5. Baec. d. cap. 10. num. 4. Surd. ubi supra, fol. 146. in fine. Ergo cum tutor sit, ut minister, omnia enim curat, & in omnibus, ut ministrum se præstat, est decima ex fructibus debetur, etiam si reliqui fructus alendo pupillo non sufficient: si quidem tutor ex prædict. decima alendus est: nec satisfacit responso eiusdem Baec. dict. cap. 10. num. 17. vers. similiter, nempe: quod cum pupillus non teneatur alimenta, nec decimam præstare tutoribus hoc namque verum non est, cum imo ipse tutor eam capere possit ex fructibus bonorum pupilli, ut in d. l. fori.

Quarto respondetur, quod tunc quando alicui est præstanda certa portio pro alimentis, ex fructibus alicuius prædii ad id designati: tunc namque si prædium illud non reddat tot fructus, quanta est portio, debent suppleri

pleri & perfolvi ex aliis rebus testatoris, leg. Lucius, & ibi, Bart. n. 3. ff. de aliment. & cib. leg. & in l. inter stipulantem, §. sacrament. n. 6. & ibi Doctor. de verb. oblig. Baec. d. cap. 10. num. 18. Cum ergo tutori debeat ad alimenta decima fructuum & reddituum bonorum pupilli, merito, ut ex ipsis eam percipere debeat, etiam si deficient, pro alimentis pupilli, quia hoc casu ipse ex aliis bonis suis alendus erit.

Patitur etiam alias plures limitationes regula dict. leg. Imperator, in fine cum similibus, quas congerit Petrus Surdus, ubi supra, num. 18. cum sequentibus, fol. 146. Quamvis igitur decima fructuum minoris debita tutori, non possit ex proprietate bonorum minoris suppleri, nihilominus pro alimentis pupilli poterit vendi proprietatis aliqua eius, ut in defectum fructuum ipsæ alatur, & sic limitatur, & non habet locum regula contraria supra dicta in prædict. casibus, & potissimum, ut alatur ipse fructuum pupillus.

Et hoc nostra sententia retinet contra Baecam, non est opus examinare alteram illam questionem, quæ ibi, num. 19. cum sequentibus, usque ad fin. capit. discutit, an si venientis fructuum proventus ex sterili anni malignitate, & annus sequens aberrimus sit, restitatur annis sequentibus supplere debeant primi anni sterilitatem, & refundenda sit decima, quæ primo anno soluta non fuit: hæc enim questio cessat omnino, si teneatur meam sententiam, si vero vobis opinio Baecæ contraria placuerit magis, eius ultimum iudicium in hac ultima questione poteritis sequi, nempe, ut si decima fructuum alicuius anni sterili non solvatur tutori, quod fructus omnes collecti necessarii fuerint pro alimentis pupilli, de fructibus alterius anni pinguioris refundatur decima ex fundamentis, de quibus per eum, quæ quidem urgentia sunt cum sua declaratione, ut non procedant, si decima unius anni non fuisset proventus nulla, sed modica seu parva, quia tunc non est supplenda ex fructibus aberranti anni: meo tamen iudicio, quæstio hæc ultima Baecæ superflua est, cum primo fit deducenda decima fructuum tutori vel curatoris præstanda, quam alimenta ipsius: Nec mihi placet opinio indistincta Did. Perez. in l. 1. tit. 10. lib. 3. Ord. colum. 1141. vers. licet etiam ibi, & si non superfluum tenet, quod si non superfluum fructus, iudex ex officio tutori taxabit salarium arbitrio suo: allegat Montal. in d. l. 2. tit. 7. lib. 3. for. in gloss. El diezmo, qui tamen solum dicit, quod index ex causa constituere potest, certum salarium tutori gerenti, & quod hoc etiam possunt contutores gerentis ex causa, si plures sunt tutores, & unus eorum gerit & administrat. In primis namque Montal. loquitur attentio iure communi, ut patet ex auctoribus ab eo allegatis. Quæ attentio regula generalis est in contrarium, nempe, ut tutori non sit dandum salarium, nisi ex causa per iudicem, vel contutores, & in aliis casibus particularibus, ut late probavimus supra hæc tertia parte, capitulo secundo, per totum.

Deinde Montalvus non loquitur, quando non superfluum fructus, sed simpliciter de iure communi. Est igitur intelligenda opinio Didaci Perez. quando nulli superfluum fructus, quo casu non indistincte, prout ipse loquitur, est tutori assignandum salarium per iudicem, vel contutores, sed ex causa, ut in d. cap. late resolvimus & distinguimus.

Quibus fit, ut si tenues fructus colligantur ex bonis & prædii pupilli, tunc prædict. l. fori simpliciter, & indistincte standum sit, ut decimam tantam partem eorum debeat habere & capere tutor, vel curator pro labore administrationis, eaque esse contentus debeat, ita ut nullum aliud salarium petere possit præter impensas utiles & necessarias in rebus pupilli, vel adulti factas.

S U M M A R I A.
Decima non est danda tutori non gerenti, quod procedit,

etiam si partem administraverit, nam neq. huius partis decimam habebit, ut in nu. 3. sed contrarium, nu. 3. & procedit etiam si ex cessatione tutoris nullum damnum obveniat pupillo, ut n. 9.

- 2 Legatum censetur relictum tutori pro administratione.
- 4 Heres committens fraudem in rebus hereditariis, privatur quarta Falcidia in omnibus.
- 6 Salarium promissum advocato pro victoria plurium causarum, an proportionabiliter debeatur pro ea causa, in qua vincit, licet in aliis vincatur, & quid si sua culpa sitit adimplere officium, n. 7.
- 7 Advocatus, Doctor, vel potestas, cui constitutum est certum salarium pro suo officio, & per eius culpam sitit non implere officium, an proventus ex hoc salario totius temporis, an solum temporis futuri, quo per eum sitit?
- 8 L. etiam si partis ff. de legat. 1. intellectus.
- 10 Decima datur tutori omittenti in modico administrare, si in reliquis diligens sit.
- 11 Decima non debetur tutori non gerenti, qui absque causâ republicæ: nisi absentia est modici temporis ut in nu. 12. vel usque pupillo, & pro ipsius id num. 13.
- 14 Decima non debetur tutori, qui casu fortuito impeditus non administravit.
- 15 Decima debetur tutori, vel curator, qui non administravit culpa minoris, qui forte eum vulneravit.
- 16 Decima debetur tutori non gerenti per se, sed per alium.
- 17 Decima debetur tutori vel curator, cui ex pluribus fuit commissa administratio per iudicem, & ceteri non administrantes, nullam partem decima consequuntur, idem si plures sunt tutores vel curatores, & unus gerit, & alii non, ut in n. 18.
- 19 Legatum relictum pluribus tutoribus, vel ex sequentibus testamentis, & unus gerit, alter non gerens consequitur solum legatum, & alter non gerens, neque heres, nu.

CAPUT XIII.

An tutori non gerenti sit danda decima?

Pluribus modis, & causis contingere potest, quod tutor vel curator, quamvis vere talis sit, & omnia solemniter observavit, nihilominus tamen non administraverit. Queritur ergo, an tunc ei debeat & danda sit decima, nec ne? Et ut magis perfectam cognitionem atque specificam habeamus, sigillatim per conclusiones procedendum est.

Sit prima conclusio: t tutori non gerenti non est danda decima hæc conclusio verissima primo efficitur à ratione legis fori cessante, quæ propter laborem iubet, atque permittit tutori decimam fructuum, sibi capere: Cessante igitur ratione legis, cessare debet & ipsius dispositio, l. ad eum, §. quam vis, ff. de iur. patr. cap. cum cessante, de appellat. cum similibus.

Secundo t eadem conclusio probatur, quia legatum censetur relictum tutori pro administratione, l. Nescimus, ad ff. in l. scilicet huiusmodi, ff. de excusat. tut. & in leg. quod autem ff. eodem tit. & in l. tutor, §. que tutoribus, ff. eodem tit. diximus, late sup. in hoc tractatu, par. 3. cap. 7. n. 15. Si ergo tutor non administrat, legatum non consequitur, ut in d. l. leg. Nescimus, & in l. amississimos, ff. eodem tit. cum simili, refert plures Baec. de decim. tut. c. 11. num. 1. vers. & nominatim diximus etiam ubi supra, n. 33. ergo nec decimam.

Tertio, quia licet etiam sequatur testamenti non exsequens voluntatem defuncti, non consequitur legatum,

Sic si tutores vel curatores accesserint animo depra-

Sic tutor, curategatur omnis summa, in qua de-

Dolus tamen futurus remitti non potest, l. si unus, §.

Sed ut plenus materiam declarem, et hanc assertio-

Secundo fortius adduco, et text. in l. si quis rationes, 10.

Tertio contra praedict. et communem resolutionem

Nihilominus tamen his non obstantibus praedict.

Sic etiam non censetur remissum, quod ex reliqua-

Dolus tamen futurus administrationis commissus in

hoc refert & sequitur ac ceteros praecitatos Padill. ubi

Modo non obstat superius allegata in contrarium: &

Non obstat etiam, quod dicitur, si quis rationes, in verbis su-

Non etiam obest tertium, quod dicitur, si quis de-

Operabuntur ergo verba illa a testatore prolata in

Unde per praedict. verba non censetur remittere

Idem intelligendum est a die, quo male administra-

Quid ergo erit, si tutor vel curator male partim ad-

Et quod nullius temporis decimam habere debeat,

Secundum, l. iudicis, C. de an. et reb. lib. 10. ubi dicitur,

Quod etiam probatur, quia ita etiam pater legiti-

Denique salarium non datur pro inani titulo, sed

Tandem accedit pro hac parte non infirma ratio,

Ultimo considero, quod malus tutor non est tutor,

Quod si aliquid dicerent, tutores & curatores quoti-

Idem intelligendum est a die, quo male administra-

Quid ergo erit, si tutor vel curator male partim ad-

Et quod nullius temporis decimam habere debeat,

Secundum, l. iudicis, C. de an. et reb. lib. 10. ubi dicitur,

Quod etiam probatur, quia ita etiam pater legiti-

Denique salarium non datur pro inani titulo, sed

Quod etiam probatur, quia ita etiam pater legiti-

Denique salarium non datur pro inani titulo, sed

Tandem accedit pro hac parte non infirma ratio,

Ultimo considero, quod malus tutor non est tutor,

Quod si aliquid dicerent, tutores & curatores quoti-

Idem intelligendum est a die, quo male administra-

Quid ergo erit, si tutor vel curator male partim ad-

Et quod nullius temporis decimam habere debeat,

Secundum, l. iudicis, C. de an. et reb. lib. 10. ubi dicitur,

Quod etiam probatur, quia ita etiam pater legiti-

manebo, quod disponit, quod famulus recedens a servi-

Nihilominus tamen in specie nostrae quaestiones

Limitat tamen praecedens sententia, secundum

Tertio limitatur, quando tutor praedandi animo rem

Non obstant modo adducta in contrarium: & non

gulis diebus ultra casus permittis. ut in fine d. l. Regis, cu- jus dispositio non corrigitur per pragmaticam novam de Madrid, anni 1535. hodie leg. 7. in fine d. l. 1. lib. 2. No- va Collect. Reg. ibi. Ni lo actu consulario alguno, quia est intelligenda juxta. praevidentem, scilicet temporis ab- sentis, quia dicitur l. 6. non venit ad correctionem dicitur l. 6. sed potius ad arguendam poenam ipsius, ut constat ex ca- dem l. 7. & praecipue ibi: Que luego nos la bagan fabrica, a costa del salario del Corregidor: Ergo lucratur salarium pro tempore reidentis praeterito.

27 Non obstat etiam l. i. iudices 10. Cod. de ann. & trib. lib. 10. quoniam loquitur in praedictis provinciis negligenti- bus in profingendis arariis Castris compendiis, hoc est, impondendis & exigendis. Unde nimirum, si in re tam gravi tangente ararium Imperatoris negligentes omni- bus emolumentis priventur, atque ea reddere compen- santur: secus vero erit in tangenti- bus privatos, hoc est, pupillos, quorum administratio & defensio tutoribus & curatoribus competit.

28 Tertium quoque dicitur l. 4. lib. 2. si fori non obest: quoniam l. illa non habet vim obligandi, nisi quatenus usu & consuetudine probatur esse recepta, prout est regulae in omnibus l. fori, juxta commune nostrorum resolutionem, atque eam certissimam. Doctores autem tenentes, famulum recedentem a servitio domini absque ejus culpa, ante tempus conventionis, amittere salarium temporis praeteriti, nobis non nocent, quia ut pluri- mum nituntur auctoritate d. l. fori, quae nisi fuerit in usu, nullam vim habet, ut praediximus. Deinde ipso jure com- muni attentio contrarium censet verius & tenendum, nempe ut famulus in praedictis. Specie non amittit salarium ejus temporis, quo recte servavit & ita dicitur acqui- tas, ut cum Bald. & Jaf. tenentur Baec, dicitur cap. 13. num. 31. in versis famulo, &c. Quam etiam opinionem plures alii Doctores tenent, quod probatur relati per Joan Orosc. ubi supra, deinde l. 2. tit. 20. lib. 6. nov. collect. Reg. quam allegat Azov. ubi supra, nihil de salario amittendo dicit, sed tantum poenas imponit famulis ante tempus con- ventum a servitio dominorum suorum recedentibus. Diversum autem est penarum impositio a salarii amission- e: Quinimo cum calex nihil de hoc dicat, videtur potius contrarium sentire, scilicet, quod non ob hoc salarium amittant, quandoquidem aliis poenis eos puni- unt, non vero salarii amissione, quia si hoc vellet, id ex- primeret. Cum ergo non dixerit, contrarium sensisse existimandum esse, nulla enim erat difficultas id expri- mendi, juxta leg. unie. §. ubi autem ad finem, Cod. de ca- duc. tollend. cum similibus. Tandem non video cur su- dore & salario temporis praeteriti privari debeat famu- lus, ante tempus completum conventionis recedens a servitio domini sine ejus culpa, cum Evangelium dicat: dignus est mercenarius mercede sua, & jus ipsius pro- fitetur, non esse quem locupletandum cum factura a- lienata.

Quid igitur? debet esse in potestate famuli recedere impune ante tempus conventionis a servitio domini? Absit: Non enim tale, quid dico aut sentio: sed tunc utendum superest remedio, dicitur leg. 2. tit. 20. lib. 6. nova collect. Reg. quod si eo remedio dominus uti nolit, sibi imputet.

29 Poterit praeterea dominus iuste praetendere a famu- lo sic recedente ante tempus, & sine eius licentia, id quod ab eam causam sua interit, ut pote si alium famulum ta- lem loco recedentis acceperit, majori mercede consti- tuta, quam convenerat cum primo, quia reperiri mino- ris non potuit, argumento doctrina Bart. in l. Mevia ne- ptem, in princip. num. 3. ff. de ann. leg. cum simi. Et in hac specie poterit hoc interesse, non tamen constitutum, nec procuratum, aut dolo vel lata culpa causatum a salario praeteriti temporis deducere, reliquum vero famulo sol-

vere tenetur. Ceterum si sus nihil interfit vel interest, ut puta, quia illo famulo opus non habeat, vel alterum eadem mercede receperit vel recipere possit, non video quo jure aut qua securitate conscientiae possit salarium & sudorem huius famuli recedentis & dominus sibi re- tinere: data vero domini culpa in praedictis, recessu procul dubio famulus salarium consequi debet, secundum Mon- tab. in dicitur l. 1. in glo. Sin su culpa. Et Azov. ubi supra num. 15.

Non tamen & amissione decimae erit tutor dignus vel curator, eo quod pupillum vel adu- lum in domo sua non aluerit, quomodo ei alibi alimenta praestiterit, vel per eum non fuisset, quo minus praestaret, ut in simili lucro fructuum minoris notat & probat Paul. Castren- sium, dicitur consil. 374. super istis dubiis, in fin. lib. 2. quem sequitur Chaffan. in consue. Burgund. rubr. 6. §. 4. verb. vester, nu- mer. 8. & Baec. dicitur cap. 13. num. 37. ubi ex hoc idem in terminis nostrae l. fori in decima fructuum loquentis i- dem probat.

Quod si tutor negaverit se tutorem & ex consequenti non det alimenta pupillo, decimam habere non debet, secundum Paul. Castren. ubi supra, & Baec. num. 36.

Tutor & autem vel curator qui ratione doli vel negli- gentiae damnatur, minori refarcire fructus vel interesse, hoc est, redditus ad rationem quatuordecim millium pro singulis milliariis vel plus eo, quod forte pecunia pupilli vel adulti in usus proprios convertit vel otio- sam habuit, non debet decimam habere vel deducere sibi de praedictis redditibus vel fructibus, in quibus con- demnatur minori, ne ex delicto & culpa sua commo- ditum in hoc consequatur & reportet, & quia male ge- renti decima danda non est, ut probavimus: tum etiam ex text. in leg. quid autem, ff. de excusat. tutor. ubi tutor male administrans amittit praedium sibi relictum pro administratione, etiam si pupillus interesse cessationis receperit, quoniam contumacia ejus, qui non gefit, puni- enda est, & ex l. si plures 2. in fin. ff. de administ. tut. ubi cum enim proprii accusat, contumacia puniatur, qua frone- se poterit hoc desiderare? nempe, ut pupillus tutori ratio- ne doli vel culpe damnato aliquam summam pupillo solvere solidum, cedat actionem contra, contutorem: ergo minus poterit tutor male gerens perere decimam a pupillo: Accedat etiam quod ratio d. l. fori, dantis decimam tutori vel curator, est pro labore ipsius in ad- ministracione impensio: condemnatio autem fit pro negli- gentia. Ergo ex fructibus vel redditibus, quos solvit ex negligentia non deducet praemium, quod datur pro- pter diligentiam & laborem. Tandem ipsa ratio hoc i- dem dicit: decima namque non datur tutori vel cura- tori, eo quod lucrum cessans aut damnum emergens solvat pupillo, sed quia tutelam administravit, quod pa- tet, quia de jure civili tutor refarcire tenetur pupillo dam- num obveniens vellucrum cessans eius culpa dolove, ut supra non semel hoc libro diximus, & tamen nullum sa- larium eidem debeatur nec datur. Ergo diversa haec sunt, & quamvis si fructus vel redditus ratione male ad- ministracionis & cessationis succedant in locum eorum, quos res pupillaris reddidisset, si recte a tutor vel cura- tor officium gereretur, nihilominus deficit labor & in- dultia tutoris & curatoris circa hos fructus vel reddi- tus, sic deficit ratio, dicitur leg. si, decimam praebentis hu- iusmodi administratori ratione laboris. Nec solvere hos fructus vel redditus ratione suae male administracionis & negligentiae atque cessationis, est poena, sed re- stitutio debiti. Unde merito, quod ob dolum praedicti, vel cessationem puniatur in amissione decimae, praeter fructuum & reddituum restitutionem, ratione laeionis a se causatae in minoris bonis, quod recte censuit, & ex praedictis probavit Baec. d. cap. 13. num. 39. cum segg. 11. §. ad num. 46. exclusiv.

Neque

34 Neque quae cunque remotio tutoris ipsum remove- bit a petitione & deductione decimae, sed illa tantum, quae ex dolo vel culpa ipsius fit, vel fieri possit. Unde tu- tor inimicus vel pauper, licet removeri possit, tamen si pupillum neque ejus res dedit, non amittet decimam, & sic de similibus, ut praedixit & cum iudicio observat Baec. d. c. 13. n. 46. Benignitur se habuit haec auctor in his, quae in hoc c. 13. principaliter docuit.

SUMMARIUM.

1 Decima an danda sit curatoris feminae luxuriose vi- venti?

CAPUT XV.

An tutori feminae luxuriose viventiis danda sit decima?

1 Q VARET decimo quarto loco hic Baeca, an tutori feminae luxuriose danda sit decima? Melius diceret curator: Sed & in utroque profecto inanis est questio, quia nusquam vidimus, feminae luxuriose tutorem vel curatorem dari, sed prodigae tantum, sicut viro prodigo: quamvis raro mulier prodiga invenitur: est enim av- rissimum genus mulierum. Ideoque non multum im- morabor in hujus questionis explicatione: siquidem in praxi inutilis esse videtur, quia nunquam aut raro acci- dere potest. Dico naquam, quia ex eo solum, quod mulier luxuriam sui corporis exerceat, curatorem ei dari nunquam vidimus, tametsi communis opinio fundata in l. & mulier 15. ff. de curat. furios. juxta sua glossa, aliud velis, sed plures graves auctores ei contradicunt, ut late refert & probat agens de intellectu dicitur leg. & mulieri, Baec. de decim. tut. cap. 14. & voluit etiam Rebuffi, in pri- mo tomo in constitutionibus regni Franciae in tit. de senten- tiis provision. artic. 3. gloss. 4. num. 10. & 11. fol. 285. Raro autem ideo dixi, quia licet mulieri prodigae curator dari debe- at, & inter dei bonorum suorum administratio, sicut & viro: satissime tamen mulierem prodigam invenies. Quod si aliqua fit, eique curator datur, sit decimam deducere & habere poterit, ut in terminis nostrae quae- stionis probat & tenet Baec. d. c. 14. Et cum hinc expedio ab hac questione instructuosa.

SUMMARIUM.

- 1 Decimam solidam, an quilibet plurium tutorum ad- ministrantium nulla facta decisione tutela possit deducere, vel una tantum pro omnibus tutoribus dividenda inter eos deducenda sit? & numeris sequentibus resolu- tur & probatur num. 4. cum segg. quod una tantum decima pro omnibus deducenda sit, declaratur num. 9. cum segg.
- 2 Officium tutoris sive administratoris est in solidum a- pud quemlibet eorum.
- 3 Pronomen, Quen quieras, latine, quicumque, vel quilibet, distribuit actum unicuique in solidum, & quomodo hoc intelligatur, agitur num. 3.
- 4 Praemium constitutum a Rege primo intransi Castrum, pluribus simul intransi, cui debeatur?
- 5 Salarium constitutum pro officio, quod unus solum obvi- re, dicitur videtur inter plures, ad id electos, qualiter.
- 6 Exsequutio & administratio non potest esse apud unum- quemque in solidum.
- 7 Tutor gerens per cantutorem debet habere decimam, non enim videtur cessare sed gerere, nihilominus ta- men gerenti plus solvendum est, quam non adminis- tranti, ut in num. 12.
- 8 Tutor unus vel curator, ex pluribus simul constitutis om- nia suo nomine gerens, altero nolente gerere solidam decimam consequetur.
- 9 Tutores plures vel curatores administratione tutela vel

cura inter se dividentes, quibus, tam solum partem fru- ctuum & reddituum decimabit, quae sibi in divisione contigerit, nisi aliud in divisione convenierit.

15 Tutor vel curator, cui soli index causa cognita admini- strationem commiserit, ille solum decimam percipiat.

16 Tutor Hispanensis, hoc est, verum ibi existentium conveni- ens & exigens ibi debentem reddendum Segovien- sium, ubi erit alius tutor decimabit praed. redditus.

17 Tutor vel curator Hispanensis, cui cura gregis deman- data sit, si boves fugiant in regione Segoviensem, ibi- que pariant, decimabit parius earum.

CAPUT XVI.

An plures tutores unus, vel plurium pupillorum plu- res decimas deducere possint?

ALIAM utiliore subjungit hoc loco quaestionem idem auctor Baec. d. cap. 15. an quilibet plurium tu- torum administrantium nulla facta decisione tutela possit deducere solidam decimam, vel una tantum pro omnibus tutoribus dividenda inter eos sit deducenda?

Et videtur primo, quod quilibet tutorum vel cura- torum simul administrantium suam solidam integram- que decimam fructuum & reddituum bonorum mino- ris sibi deducat, quia officium tutoris sive administ- ratoris est in solidum, apud quemlibet ex tutoribus vel cura- toribus, & unusquisque est in solidum tutor vel curator, leg. final. Cod. de antior. praestand. ubi Doctores, & docent alii plures, quos refert Baeca, dicitur cap. 15. num. 2. Ergo in- nusquisque ex eis percipere poterit & debet unam decimam pro labore, cum quilibet eorum administrat: Ac- cedit praeterea, quod omnes tenentur regulariter in so- lidum de periculo tutela, leg. plures, l. 2. leg. Divi. Tres tutores, ff. de administratione tutorum, Doctores in leg. 1. Cod. de transact. praecipue Paulilla num. 6. ubi limitatio- nes refert.

Secundo pro hac parte faciunt verba nostrae leg. fo- ri ibi: Quen quieras que los tuviere, tome para si el die mo, Pronomen enim illud, Quen quieras, quod a quipollet verbo latino, quicumque, vel quilibet distribuit actum uni- cuique in solidum, ut in l. si pluribus, ubi Bartol. & Imol. ff. de leg. 2. l. hoc artic. ff. de heredit. insti. & ibi Doctores, & si propter de rescriptis, in 6. Et communis, ut ex aliis refert atq; affirmat Baec. dicitur cap. 15. num. 3. Eandem opinio- nem tenet Paul. Castren. consil. 239. & sequitur alios al- legans Octavian. Pappell. de praesup. adverb. & conjunct. significat. c. de dictione quicumque, & quilibet, ante num. 1. versis. & donataria pag. 94.

Nihilominus tamen contra sententiam in praemissa specie verior est & tenenda, imo quod una tantum decima deducenda sit pro omnibus tutoribus & curatoribus administrantibus inter ipsos dividenda.

Primo, quia dum plures administrant, minus quisque laborat, ut patet, & decima datur a lege fori pro labore, ut ex ea patet, ergo cum tam labor, quam pecunia divi- sionem recipiant, ut in l. Seio amico 10. in fin. ff. de annuis legat. consequitur, quod decima sit dividenda inter plu- res tutores & curatores simul administrantes.

Secundo, ex doctrina Bartol. in l. hoc articulo, num. 9. ff. de heredit. insti. ubi quod si stante statuto, ut quicumque acceperit vexillum Florentinorum, habeat centum, & duo acceperunt, nec aequatur quis primo, illa centum sunt inter eos distribuenda, & sic debebunt illi duo ha- bere totum simul, non vero quilibet in solidum.

Tertio & comprobatur eadem sententia ex doctrina Bald. in prima constitutione, ff. vester Statuq. num. 9. ubi in illa quaestione, quam proponit in hunc mundum: Rex obediit Castrum, & fecit praenotari, quod quis primo in- traverit Castrum, habeat certum praemium, modo plures intrant simul, quaritur quia iuris?

Distinguit, quod aut forma dantis est, quod detur unitantum, & tunc si plures simul conveniunt, tunc nullus habeat, quia de uno loquitur non de pluribus, aut legislator vel lex loquitur indefinite, tunc aut est primum indivisibile, vel quod d faciet cum comitem, vel dabit sibi vexillum, vel dabit filiam in uxore, & tunc nullus habeat aut est primum divisibile, (& hic est nonster casus) & tunc sibi partes facient per concurlum, quia par meritum par exigit premium, & ideo, quod debetur cuilibet pro parte. Ergo ita & eodem modo dicendum est in nostra questione, ut decima debita tutori vel curatori pro labore administrationis detur cuilibet tutorum vel curatorum pro parte, & sic quod omnes hi partes sibi faciant per concurlum.

Quarto ex f alta doctina Bartol. & Bald. in leg. binos, Cod. de advocat. divers. iudiciorum, ubi dicunt, quod si ad officium, quod unus solebat obire, eliguntur plures, tantum debent habere salarium, quantum habebat unus, & quod illud inter se debent equaliter dividere. Ex quibus & aliis hanc secundam sententiam principalem in terminis tenet & probat Baec. dict. cap. 15. num. 5. cum sequentibus.

Non obstat primum fundamentum contrarium, nempe quod officium tutoris sit apud unum quemque in solidum plurimum tutorum, &c.

Quoniam exequutio & administratio non potest esse apud unum quemque in solidum, ut voluit Bald. in leg. si plures, num. 17. versic. item si iste, Cod. de condit. instert. & decima datur ratione administrationis. Non enim sufficit tutorem esse, ut quis consequatur decimam, sed requiritur ut administrat. Ergo cum decima detur ratione administrationis totius tutelae, qui non omnia administrat per se vel per alium nomine suo administrantem, non debet habere solidam decimam. Ita respondet Baec. ubi supra num. 10.

Non etiam obstat secundum, nempe, quod dictio distributiva, qui cuius, vel quilibet distribuit actum unicuique in solidum, quoniam id procedit, si actum primi verbi distribuit etiam in solidum, secus alias, quia tunc non distribuit etiam actum secundi verbi cuilibet in solidum, ut ex Bart. in mol. & Angel. in dict. leg. hac articulo Paulo, Alex. and. in f. & Zafin. l. qui si labus, §. ff. de legat. 1. tradit Baec. ubi supra n. 8. & p. Sed pronomen, Quienque, d. l. fori, a tum primum, propter quem decimam deserit, scilicet laborem distribuit in solidum, quoad obligationem, non tamen, quoad exequutionem. Ergo nec decima cuique in solidum danda est, sed omnibus gerentibus una sola decima, in qua per partes concurrent.

Sed supradicta nostra principalis sententia vera est, & procedit quoties praedict. duo vel plures tutores vel curatores simul gesserunt & administraverunt pro indiviso, & qualiter laborantes: tunc namque & qualiter inter eos decima dividenda erit. Ceterum si unus eorum plus notabiliter & diligentius administravit nomine suo proprio, quam alter, qui segnior erat & non ita diligens, sicut locius, tunc & si inter eos dividenda sit decima, non tamen id fieri debere aequaliter censo sed proportionabiliter ratione laboris utriusque, arbitrio boni viri, cum tam labor quam pecunia divisionem recipiant, ut in dict. l. Seio amico, in fin. ff. de annuis legat. Id quod est etiam ex mente leg. fori, decimam tribuentis tutoribus pro labore.

Sublimitatur haec praecedens f limitatio ut non procedat, quando in praemissa specie plus administrans, ampliore quam labore impendens, id nomine contutoris & pro eo faceret, volens cum sua sponte in aliquo relevare, quia tunc aequaliter erit dividenda decima.

Tutor namque gerens per contutorem, debet habere decimam: non enim videtur cessare sed gerere per contutorem, ut in l. tres tutores & ibi notat Albert. ff. de

adminstr. tut. l. ita autem, §. gessisse, & ibi Bartol. & Alb. facit dict. l. tres tutores, §. non solum, ubi probatur, quod gerens per contutorem cui commissit administrationem, videtur administrare, l. si procuratorem, §. si tutores, ff. mandata, ita post alios notat Baec. d. c. 15. num. 12.

Nihilominus f tamen in hac specie, scilicet, quando tutor ex commissione contutoris administrat, equum & iustum est, ut gerenti plus solvatur quam non administranti ratione laboris: quia potest dicere, ego portavi pondus totius dui & estus, & tu nihil laborasti, de mihi mercedem iustam. Ideoq; in hoc casu religione iudicantis opus est, ut nemini fiat iniuria, nisi conlisterit, quod hic administrans ex commissione alterius contutoris, id fecerit absq; animo aliquid plus ratione laboris ex decima auferendi quam contutor.

Quod f si unus ex pluribus tutoribus vel curatoribus omnia suo nomine gesserit, altero nolente gerere: tunc ille qui omnia gessit solidam decimam consequetur, nec pars decimae pro parte non gerentis remanere debet apud pupillum, nec per eum retineri poterit: cum tutor ille administrans solidum laborem sustinuerit atque sustineat, ut fuit decimum in pluribus exsequutoribus in testamento per defunctum dicitur, quibus ratione laboris centum legavit in Capella Tholosana, incip. item dicit, & ibi notat Stephanus Auser. Idem in pluribus tutoribus probat, dicens hoc procedere, etiam si alter ex tutoribus remous fuerit, & utrumq; sequitur Baec. d. c. 15. num. 11.

Si tamen plures tutores vel curatores inter se administrationem tutelae vel curae dividerint, quilibet eam solum partem fructuum & reddituum decimabit, quae sibi in divisione contigerit, & quoad ceteros fructus in hoc reputatur extraneus, ut probat Baec. ubi supra, num. 14. & 15. Quod verum ipse intelligit, nisi aliud in praedicta divisione convenierit: tunc namque talis conventio ut lex erit servanda, ut in l. si conveniat, ff. de deposit. cum similibus.

Sivero iudex causam cognita f committeret administrationem unum ex pluribus tutoribus vel curatoribus ille solus percipiet decimam, quoniam ipse solus administrare potest, & ceteri censentur extranei, ut probat cum aliis Baec. d. c. 15. n. 13.

Denique ibi f num. 16, concludit, quod si tutor cui commissa est administratio rerum Hispanensium, convenit debitorem Hispani, ab eoque exigat redditus, qui debitor erat respectu bonorum apud Segoviam sitorum, ubi alius erat tutor, ipsemet tutor Hispanensis praedict. redditus a se exactos decimabit, quoniam res ad eius curam spectat, & ipse Hispani potest debitorem convenire, leg. tutores, §. heres, ff. de adminstr. tut. & num. 17, inquit, quod si boves ex bello fugiant in Segoviensem regionem, certe Hispanensis f tutor vel curator, si ei cura gregis demandata sit, partus decimabit, secundum Alb. Bald. & Paul. Castrensi, in l. huiusmodi, §. legatum, ff. de legat. 1. & Borr. decis. 13. num. 54. column. fin. loquentes in animalibus unus parochiz propter guerram fugientibus ad aliam, & ibi parochiz ut debeatur & sit solvenda decima illi parochiz, a qua fugerunt. Quod profecto satis concinne est in proposito.

SUMMARIA.

- 1 Decima an detur curatoris bonorum absentis, &c. & numeris sequentibus, numero 6. pars negativa probatur.
- 2 Curatoris bonorum captivi officium.
- 3 Bonis absentis proximior eius consanguineus curator dari debet cum fideiussores & reliquis solemnibus, sicut bonis captivi.
- 4 Index ex officio eius minimis potens potest providere curator.

ratorem bonis absentis, idque potest petere, quilibet ex consensu absentis debet, tamen esse index competentis, qui eius bonis curatorem providere possit, ut in num. 5.

Curator bonis absentis datus, non potest solvere debita de quibus non constat, nec dare in solutum etiam curator datus hereditariis tacenti, nec potest dari curator bonis absentis ad ea vendenda ad instantiam creditorum, nisi absente illo per veram contumaciam.

Differentia maxima est inter curatorem bonorum seu ventris, & curatorem pupilli, prodigi & furiosi, ut hic.

Curator bonorum neque actiones movere, neque adversus quemquam agere potest, nisi in rebus tempore perituri.

Curator et bonorum dantur solum ad custodiam. Dna est etiam simul cura bonorum, non excusant ab onere quarta.

Curator bonorum aequiparatur procuratori. L. 4. tit. 29. par. 2. in l. c. l. 1.

Salarium solvendum est curatoris bonorum, ventris, & similibus in iura hic posita: quod si non solvitur sic locare operas suas, dabitur ei salarium moderatum pro summo, ut in l. 5.

Fructus restituenti sunt deductis impensis & laboris in eis colligendis impensi.

Tutor datus filio posthumo administrans ante natiuitatem posthumi, non debet habere pro illo tempore, sed pro tempore, quo bene & utiliter administravit post eius natiuitatem durante eius vita.

Curator bonorum etiam minoris, non tamen datus eius persona decimam habere non debet.

CAPUT XVII.

An curator bonorum danda sit decima.

Pluribus in iure casibus datur curator bonis, nempe captivi, absentis, vel defuncti, eulque qui bonis cessit, ventri & aliis casibus, ut in suis locis traditur.

Modo quaero, f an huic curatoris detur decima fructuum adque reddituum praedict. bonorum sicut per nostram leg. fori datur tutori & curatori minoris? Est et illi quoque dandam plurimum persuadent sequentia. Primo, quoniam curator est, ut in iure sit. ff. de curat. bon. dand. Et disposita in curatore adolescentium extenduntur ad curatorem bonorum, l. qui neque ff. de reb. eorum. Labor etiam, ob quem datur decima tutori vel curatori minorum, concurrit in curatore bonorum: Tenetur enim hic facere inventarium, glo. in l. si vacante, verb. monumentorum, C. de bon. vacant. libr. 10. allegat. alios & l. Regias, Baec. de decim. tut. cap. 16. n. 4. ubi num. 7. quod tenetur iurare ad similitudinem tutoris, et omnia recte & diligenter administraturum, ut in authent. quod nunc generale, C. de cur. furios. cum aliis ibi ab eo allegatis, & num. 8. quod tenetur fatidare sicut tutoris, l. 3. C. de ca. & postlimin. re ver. l. bonorum ff. de cur. furios. & curator ventris eandem curam praestat, quam curator adolescentis, & ad eius similitudinem administrat, l. 1. §. item si periculum, ff. de ven. in poss. m. ier. Ergo cum in his curatoribus sit & concurrat ratio, f fori, idem ius in utriusque est statuendum, illud, cum similibus, ff. ad. Aquil.

Secundo f principaliter, hae eadem pars persuaderi potest ex decif. Regia 4. tit. 29. par. 2. ubi loquens de curatoribus bonorum captivorum, inquit, Que tomen los bienes e los guar den de manera que no se pierdan, ni se manoscaben, y que los reciban por escrito, e ante todo mostrando quantas son las cosas que reciben, e quales, por que puedan dar cuenta, e recado quando gelo demandaren que fixeron de ellas, e que deven aderecar los heredamientos que fueren rayas, labrando los e alimandolos, por que ayan ende por sus dueños: e lo que fuere mueble, o otro poniendolo, en recado, en salmiera que se aprobeche de ello los curados

que ya? En captivario y que los que de otra qualis los dexaron perder, no los alimando deven pechar otro tanto sy se guardan de fuesse aquello que por su culpa perdo, y si lo que de delevasson, no dessem cuenta de derecha deven pechar doblado el menoscabo, en de mas aver pena segun fuesse el fecho por furto por fuerza o por enganno.

Quam igitur aliam obligationem & curam administrandi bona haec & reddendi rationem eorum, hanc esse censet, nisi tutorum & curatorum? Aut quis alius labor aut periculum nisi ipsorum? Ergo eadem merces & premium curatoris bonorum dandum est, quod insinuat lex illa partitae in illis verbis, Otomando mas para a fidei que devesen devento pechar doblado, &c. Nam d. l. fori de curam praebens tutoribus & curatoribus, antequam est legibus septem partiturum, in quibus nec in alia iuris parte reperies, quantum curatoris bonorum captivi dari debeat, Ergo & ad decimam fructuum d. l. fori referenda videtur praedicta verba legis partitae.

Idemque est in bonis cuiuslibet absentis. Eis namque curator dari debet proximior eius consanguineus, cum fideiussores & reliquis solemnibus, sicut bonis captivi, ut tenet gloss. ff. ad fin. & ibi bene Bald. in leg. cum cognatos, C. de captivis & postlimin. re ver. & in le. ab hostibus, verb. si dicit, quamvis ff. ex quibus causis, m. io. Et quamvis haec ultima glo. loquatur de bonis absentis, qui est ultra mare, id gratia exempli posuit, Idem namque est, si absens esset in partibus remotis extra provinciam, ita quod venire de proximo non speraret, nam & bonis talibus absentis potest dari curator, ut ex Bald. & alii tenet Greg. Lopez in leg. 12. gloss. prim. et ult. secundo, par. 3. ubi quod si legat. de proximo venire, expectandum esset, idem Greg. Lopez in leg. 14. in el. Abonda. tit. 14. par. 3. ubi dicit, quod de consuetudine est, quod quando necitur de vita alicuius iamdiu absentis, dantur eius bona propinquoibus cum fideiussores, & debent tales propinquoeres ea recipere, ut curatores bonorum. Insuper quod bonis absentis datur curator, cum quo possit litigare, tenet Bar. in l. m. io. §. fin. & ibi eius additio ff. de tut. & in l. si pupillus, §. fin. n. 2. ff. de tut. & rar. dist. glo. in cap. ceterum, vers. ab utraq; parte, de iuram. calum. Borr. decis. 88. ubi quod propinquoibus danda est haec cura, & Practicus Monteros in 2. tracl. fol. 24. cum seq. Ex quibus non contentio Alex. cons. 121. num. 5. vol. 6. quatenus tenet, quod constituendus est curator ille bonis absentis, qui videbitur iudicantis arbitrio, cum debeat potius constitui propinquoior absentis, ut vidimus.

Potestq; f iudex ex officio bonis absentis providere curatorem, etiam nemine petente, idq; potest petere quilibet ex consensu absentis, secundum Decium, cons. 575. n. 3. & 4. inquit, quod femina non potest esse curatrix, quod etiam probat Alex. ubi supra n. 5. & 6. limitat illud de femina in matre absentis, & num. 9. satis etiam putat, quod ubi existerent creditores absentis, de quorum praedicio ageretur, esse curatorem constituendum ex consensu maioris partis eorum, & ubi maior pars creditorum non conveniret in uno, deberet constitui curator arbitrio iudicis, & debet esse index competentis absentis, qui eius bonis possit curatorem providere, ut tradit Rol. a Vall. cons. 48. n. 17. lib. 1. ubi n. 139. & praedictis, alia in materia & solemnitate f curatoris bonis absentis constituendi congerit, additque praecipue quod non possit solvere debita, de quibus non constat, nec dare in solutum, etiam curator datus hereditariis, & quod hoc casu competat heredi contra possessorem rei date in solutum petitio hereditatis, nec potest dari etiam curator bonis absentis ad ea vendenda ad petitionem creditorum, nisi absente illo per veram contumaciam, cuius sunt bona, & hoc debet probari, alios cassaretur processus, ut inquit Baldus in rubrica, Cod. de successio. edito.

6 Nihilominus tamen in questione principali veritas procul dubio est in contrarium. Ino quod curatori bonorum non detur decima fructuum & reddituum bonorum: nulla namque lege id cavetur, & erubescimus, cum sine lege loquimur, leg. illam, cum similib. C. de collat. quia lex fort millicies citata loquitur in tutoribus & curatoribus minorum. Vnde cum deficiat verba legis, non habet locum dispositio in aliis, leg. 4. §. 1. rorica. ff. de damn. in sol. Est enim magna differentia inter curatorem bonorum seu ventris & inter curatorem pupilli, prodigi, & furiosus quoniam primis sola custodia & reru, quæ deterioris factæ sunt, venditio committitur, secundis vero plena rerum administratio, tex. expressus in leg. bonorum. ff. de administrat. tuto. cuius text. optima decisio & distinctio sola fuisse potest ad probandam veritatem huius nostre sententia.

8 Hinc fit, ut curator bonorum neque actiones moveat, neque ad verus quemquam agere possit, nisi in rebus tempore perituris, l. creditor, ubi notant Bar. & Alberic. ff. de bonis auct. iudic. possid. & alios allegans Baec. de decim. tut. cap. 16. n. 15. Idem est in curatore ventris, ut in l. 1. §. item si perichlimum, ff. de vent. in poss. mit. Imo neque creditoribus curator eorum solvere potest, nisi in defectum pecuniam non soluta, magna aliqua imminet pericula, l. si quis instituitur, §. penult. ff. de hered. inst. l. 1. ff. de curat. bon. dan. Et in curatore ventris idem probat l. curator ventris, ff. de vent. in poss. mit. Dantur namque hi curatores solum ad custodiam, ut in d. leg. inter bonorum, & tenet glo. in d. l. 1. ff. de cur. bon. dan. & Odofred. in tit. de curat. bon. dan. §. cum autem, n. 6.

9 Et ideo tantum tenetur curator bonorum de dolo & lata culpa, l. prator ait. §. est prator, ff. de bon. auct. iud. possid. notant Bar. Dyn. & Abb. & sequitur Baec. de decim. tut. cap. 16. n. 22.

10 Secundo eadem sententia & differentia probatur ex eo, quod licet alias tres tutelæ excusent ab onere quartæ, l. tria onera, ff. de excusat. §. tria, in str. eod. tit. duæ tamé tutelæ vel cura simul cum alia cura bonorum, non excusant ab onere quartæ tutelæ vel curæ, l. 1. C. qui oner. tutel. se excusant.

11 Tertio, quia curator bonorum æquiparatur procuratori, l. imperator, ff. de cur. bon. dan. sed procurator decimam habere non debet, quia id nulla lege cavetur. Ergo nec curator bonorum.

Neque obstant adducta in contrarium: & non quidem primum, quia longa differentia est inter curatorem bonorum seu ventris, & tutorem & curatorem minorum, in pluribusque differunt: ex quibus aperte censendum erit, illis non dandam esse decimam, his vero iustissime, ut late deducit & probat Baec. dicit. cap. 16. nu. 13. cum pluribus sequentibus, ubi nu. 26. duobus modis respondet verbis, d. l. 4. tit. 29. parti. 2. supra in contrarium relatis: nempe, ut intelligatur de recuperatione expensarum factarum a curatore bonorum, scilicet quia non debeat plus accipere, quam sibi debeat, vel quod licet loquatur de salario, non ideo intelligendum sit de decima, cum sit salarium profutissimum soli tutori vel curatori dandum, sed de alio taxando a iudice propter laborem, quod generale est in aliis in re aliena laborantibus, ut in l. idemque, §. idem Labeo, ff. mandat. nunquam enim legi aut vidit in aliqua ex legibus septem partitaram mentionem fieri decimæ fructuum aut reddituum tutoribus & curatoribus minorum dandæ ex dicit. l. fori, quamvis sit antiquior ille forus legibus septem partitarum. Ideo qui non videntur verba illa legis quartæ referenda ad decimam, præsertim cum sint incerta, generalia & indeterminata, nempe, Tomando mas parte de lo que le deviesse, que vere de eo, quod sibi iure deberi contingerit, intelligenda sunt: Iure autem fori sibi decima

non debetur, sed tantum tutoribus & curatoribus minorum, ut in ea nuncupatum cavetur: Ergo de decima intelligi minime possunt, sed tantum de expensis utilibus & necessariis in bonis captivi factis, & præterea de iusta mercede & salario curatoris pro labore, & cura & modo administrationis a iudice taxando.

Quo fit, ut quamvis curatori bonorum vel ventris aut similibus, decima fructuum minime debeat, ut probavimus, nihilominus aliud salarium iuxta naturam rei & qualitatem personæ, laboris & facultates bonorum ei erit dandum arbitrio iudicis, quia dignus est mercenarius mercede sua, & ne alius, cuius sunt bona & creditores eius locupletentur cum iactura aliena, & sic cum damno & amissione laboris impensu in bonis ipsis conservandis & administrandis & sic pro utilitate eorum. Vnde merito quod ex ipsis deducendum & solvendum sit huiusmodi salarium & impense utiles & necessariæ de quibus nullus dubitat nec dubitare potest. Ergo nec de iusta mercede & salario curatoris bonorum, cum eius opera ita necessaria sit, pro conservatione & augmento eorum, sicut alia quælibet impensa utilis & necessaria.

Cum enim res aliqua restituenda est cum fructibus, non solum, cum eisdem computantur & deducuntur de illis sumtis in ipsis fructibus colligendis impensu, l. fructus, ff. solut. matrim. leg. si a parte vel a domino, §. fructus, ff. de pec. hered. & sumtis in eadem re factis, iuxta tractatum in leg. sumtus, & in l. in fundo, ff. de res vendit. & in l. si in area, ff. de condic. indeb. gl. in cap. 1. de usur. & in cap. gravis, de restit. spoliat. cap. 1. de in integrum restitut. min. l. 40. & 43. tit. 27. parti. 3. & l. 4. in versis. Este que era tenedor, tit. 14. parti. 6.

Sed etiam præter has impensas sit æstimatio laboris in fructibus colligendis & in ipsius rei cura & administratione impensu cum eisdem fructibus, iuxta debitam & meritam mercedem omnino compensanda, ut probatur, in ca. ad nostram, de reb. eccl. non alien. secundum Abb. & communem, ibi: Innocent. & Abb. in cap. conquisitus, de usur. Roman. singul. 336. & probat late D. Covarr. lib. prim. variar. resolut. cap. 3. num. 3. Merito ergo, quod huic curatori bonorum vel ventris detur & solvenda sit debita merces, hoc est, æstimatio laboris in ipsorum bonorum cura & administratione impensu, iudicis arbitrio taxanda iuxta naturam rei, sicut datur laboranti in re aliena, ut in dicit. l. idemque, §. idem Labeo, ff. mandat. ut in terminis etiam unico verbo tenent Baec. dicit. capitul. 16. num. 20. & 26. cuius opinio verissima & procul dubio tenenda efficitur, ex supra adductis vltima eum.

Quod si curator hic bonorum vel ventris, sit homo magnæ auctoritatis, & non solitus operas suas locare: tunc ultra impensas utiles & necessarias in bonis factas, erit ei dandum moderatum salarium pro famulo, cui earum rerum curam & sollicitudinem commiserit, si forsitan hoc ita fieri contigerit, nempe, ut opera famuli vel alterius hominis ad id conducti usus fuerit.

Superioribus addendum est, quod si filio posthumo detur tutor, & hic administrat ante natiuitatem posthumi, non debet habere decimam pro illo tempore, nisi post natum posthumum vivum; Tamen eius vita durante, si utiliter & bene administrat, tunc namque pro toto tempore decimam habebit, quia iudicio tutelæ tenetur de eo quoque, quod ante egressus, ut in leg. si nemo, §. testamentum, ff. de testam. tuto. Ergo & pro eo tempore decimam consequetur, nisi postea non administrat, ut bene pluribus iuribus probat Baec. dicit. cap. 16. n. 27. cum pluribus seqq.

Tandem si superiora de curatoribus bonorum, quod non debent habere decimam fructuum & reddituum bonorum

SUMMARI A.

- 1 Decima fructuum an debeat tutori vel curatori administranti post tempus tutela vel cura finitum, & numeris seqq. distinguitur, ut in d. n. 1. Salarium tamen condignum ei præstandum est ut in n. 7.
- 2 Tutor, qui post finitam tutelam administrat tanquam tutor, crimen falsi committit.
- 3 Tutor vel curator non restituens bona statim finita tutela vel cura, constituitur in mora ipso iure absque interpellatione, & a die mora non sunt lucrandi fructus ut in num. 4.
- 4 Tutor post papillarem autem administrant, sive scienter vel ignoranter id faciat, non obligatur de periculo administrationis illius temporis.
- 5 Liberatori relicta tutori a reddenda ratione non operatur, quoad administrat finita tutela.
- 6 Fructus dicuntur & intelliguntur deducti impensis factis in eis colligendis etiam a male fidei possessore item deducta mercede laborum in eis colligendis impensis, ut in num. 9.
- 7 Salarium dari debet etiam laboranti in re aliena.
- 8 Tutor vel curator post tempus tutela vel cura, non minus obnoxius est ad administrandum connexa pristina administrationis, sicut tutela vel cura durante, & periculum ad eum pertinet.

bonorum, procedit etiam si sit datus curator bonorum minoris 25. annis, non vero personæ. Adhuc enim pro administratione cura prædicit. bonorum decimam non consequetur, ut late probat Baec. dicit. 16. nu. 44. cum seqq. usq. ad fin. cap. salarium tamen acc mercedem iustam sui laboris arbitrio iudicis assignandam iuxta naturam rei consequetur, sicut in ceteris curatoribus bonorum supra probavimus.

SUMMARI A.

- 1 Curator certa rei inventarium conficere non tenetur, nec iurare nihil facere & inutilia præmittere, quamvis debeat cavere & defensionem promittere.
- 2 Decima non est præstanda tutori vel curatori certa rei vel actus, quia ad adendum hereditatem.
- 3 Curator ad item decimam non deducit.

CAPIT VLVIII.

An decima danda sit tutori vel curatori certa rei vel curatori ad item?

CVm curator certa rei inventarium conficere non creatur, secundum Speculat. in titu. de instrum. edit. n. 44. Bar. in l. tutor, qui reperiuntur, num. 4. ff. de administrat. tut. & allegat alios Baeca de decim. tut. c. 17. n. 9. & diximus supra hoc tract. nec etiam tenetur iurare utilia facere & inutilia præmittere, secunda. Hier. Grat. consil. 156. n. 3. lib. 2. quamvis debeat cavere & defensionem promittere, Alexan. consil. 163. n. 2. & 3. lib. 5.

Hinc est, quod cum lex nostra fori us recepta, que habet, quod tutor vel curator minoris pro labore accipiat sibi decimam fructuum bonorum minoris, hoc locum non habet in tuto vel curatore ad unam rem vel actum, puta ad adendum hereditatem & similia. Respectu hæc lex fori laborem tutelarem, qui universalis est, & ideo extendi non debet ad laborem & curam unius rei, quam opinionem tenet Baec. dicit. 17. n. 5. cum seqq.

Vbi num. 11. eam declarat, ut non procedat, ubi tutor vel curator non esset datus uni rei, sed rebus sitis in una civitate vel regione, quia hic proculdubio fructus earu decimabit, verus namque tutor est idem probat, quoties tutores dividunt inter se administrationem: nam quisque suæ partis decimam deducet, ut supra. probavimus hæc 3. parti. c. 16. num. 14.

Curator autem ad item quod proculdubio decimam non deducet, quia non habet potestatem administrandi bona pupilli seu adolecentis, sed tantum agendi & defendendi in iudicio personam & res sui minoris tanquam eius procurator, tam in presentibus quam in futuris litibus, si ad omnes datus sit generaliter, vel in ea, in qua specialiter provisus fuerit. Non igitur cetera graviora, quæ tutori vel curatori incumbunt, agere potest. Vnde cum non subeat laborem administrationis, nec fit tutor aut curator personæ, nec bonorum minoris extra iudicium, & tutor & curator utrumque, habeant, nempe, & administrationem personæ & bonorum extra iudicium, in quo plures labores & pericula comprehenduntur; & obligationem agendi & defendendi in iudicio personam & bona minoris, ut late constat ex dicitis & resolutis in processu huius operis, & curator ad item solum laborem in iudicio tantum procurator in lite vltibus ad quas datus est, & lex nostra fori nuncupatum loquatur in tutoribus & curatoribus, ut pro suo labore decimam fructuum bonorum minorum sibi deducant, si que deficiunt verba & mens atque ratio finalis eiusdem legis: merito, ut sine dubio diversum fit dicendum in curatore ad item vel lites, & sic, quod hic decimam non deducet etiam fructuum earum rerum, quæ forsitan sua opera & industria in iudicio evertit suo minori. Labor namque hic iudicialis tantum est ad item, pro quo salarium alias præstari solitum pro simili officio vel sportule consuevit præstari, iustum & æquum est, non vero decimam fructuum. Et ita in praxi quotidie observari vidimus & fieri debet & tenet Baec. dicit. cap. 17. n. 12. cum seqq.

CAPIT XIX.

An tutori vel curatori administranti post tempus tutela vel cura finitum, debeat exinde decima?

ELEGANS & profecto & quotidiana questio est, an tutori vel curatori post tempus tutela vel cura finitum, administranti debeatur exinde decima fructuum pro tempore vel quæ administrationis, sicut tutela vel cura durante eidem bene gerenti debeat?

In qua Baec. de decim. tut. ca. 18. a principio, cum nonnullis numeris sequentibus bene in hunc modum distinguit; nempe, ut si administrat, in qua tutor vel curator post tutelam vel curam finitam perseverat, est administratio rei non connexa pristinae administrationi, sed potius separata, & tunc a die, quo tutela vel cura finita fuit, decimam non consequetur: si tamen post pubertatem administrat, res pristinae administrationi connexas, decima est ei danda. Idem est dicendum in tutore post finitam tutelam connexa administrante.

Primum membrum huius distinctionis, id est, quando non connexa administratio vit. post finitam tutelam vel curam, eo probat, quoniam non est tutor vel curator, sed protutor, l. 1. §. cum eo, ff. de eo, qui protut. Protutori autem non datur decima, ut late probavimus supra. hæc 3. parti. capit. 7. num. 1. cum sequentibus. Deinde de tutor, qui post finitam tutelam administrat tanquam tutor, crimen falsi committit, leg. 1. §. tutoris, ff. ad leg. Corn. de fals. Anania in c. si. de crim. falsi. Ergo puniendus est, non vero præmio afficiendus.

Accedat etiam quod tutor vel curator non restituens bona statim finita tutela vel cura, constituitur in mora ipso iure absque interpellatione, leg. in minorum, C. in quib. causis, in integrum restitut. non est necessar. Paul. de Caus. in leg. si posteaquam, ff. rem pupill. solv. for. Imol. consilio 75. Socin. consil. 92. num. 17. lib. 4. glo. §. Da. communiter in clem. quia contingit, de relig. domib. esse Baec. dicit. 18. num. 3.

Adie autem quod mora non debet lucrari fructus, l. cum re, & ibi, Bart. Alex. & Ias. ff. de leg. 1.

Tandem si qua tutor post papillarem ætatem administrans, sive scienter sive ignorantem id faciat, non obligatur de periculo administrationis illius temporis, l. tut. qui post finitam tutelam, ff. de administrat. tut. & ibi Doct. & ideo liberato reliqua tutori a reddenda ratione non operatur, quoad